

Ležaja vnet dan, ali ob nevoljah in praznikih, spetaj. — Uredništvo: ulica sv. Frančiška Asisijskega 20, L. nadstropje. — Dopisi naj se pošiljajo uredu. — Nekakšna pisma se ne sprejemajo, rokopisi se ne vračajo. — Izjave in odgovori urednik Stefan Godina. — Lastnik časopisa: Edinost. — Tiskarna: Edinost. — Naročnina: 3000 L. 3. — Pol leta L. 18. — In celo leto L. 36. — Telefon uredništva in uprave: 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 10 stotak. — Oglasi se računajo v štokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 20 stot. smernice, zahvale, poslanice in vabila po 40 stot., oglasi denarnih zavodov po 80 stot. Mali oglasi po 10 stot. beseda, najmanj pa L. 1. — Oglase sprejema izredni oddelk Edinosti. Naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti. Uprava in izredni oddelk se nahajata v Trstu, ul. sv. Frančiška 20, 21.

Italijanska jadranska politika o zagatli.

Italija upa na neposredna pogajanja z Jugoslavijo.

Iz krogov jugoslovenskega mirovnega odposlanstva se nam poroča:

PARIZ, 16. decembra

Vse laške vesti o pogajanjih med jugoslovenski in Italijani so nerazumljive. Tudi vest o sporazumu glede ladij ne odgovarja resnici v objavljeni obliki. Rešitev tega vprašanja ni bila odvisna od privoljenja Italije, temveč od milosti Angleške in Francije, ki sta se odpovedali tem ladjam na korist jugoslovenskih in laških brodarstev. Italija je v tem oziru privolila v izpremembo avstrijske mirovne pogodbe, po kateri bi morale biti vse avstrijske ladje prepustene zaveznikom v ime odškodnine za potopljene ladje. Sporazum med Italijo in Jugoslavijo je obstajal le v tem, da je imela Italija enak interes kakor Jugoslavija, da reši zase, kar se rešiti da.

Se manj se vrše pogajanja glede teritorialnih vprašanj. Ako se z laške strani širijo s tako trdovratnostjo vesti o predložitvi ali vršitvi se pogajanjih, ima to svoj razlog v dejstvu, da je laška politika začela v zagato. Upala je, da vendar izšli glede Reke svojim aspiracijam povoljno rešitev. Pri tem je v zadnjem času posebno računala na oslabljenje odpora Zedinjenih držav. Ali ta račun je bil zgrešen. Amerika ostaja neomajna na Wilsonovem stališču, in ravno sedaj je moral Scialoja v Londonu slišati, da prepušča tudi Anglija in Francija odločitev v jadranskem vprašanju — Ameriki. Italija upa sedaj, da z neposrednimi pogajanja z Jugoslavijo doseže več, nego ji koncedira Amerika. Koliko časa bo še treba, da Italija vendar uvidi, da je to upanje povsem prazno? D'Annunzijsva avantura

Glede prehrane in kredita pa je v taki meri odvisna od Amerike, da bi takoj nastala najresnejša kriza, ako bi Amerika odtegnila od nje svojo radodarnost. V življenjskem interesu Italije je torej, da pride do normalnih razmer in da napravi kraj tisti nervoznosti, ki pretresa ves njen narodni život. Do srečne rešitve pa ne more priti, ako ne prodere prečiščenje o potrebi treznosti v vse tiste kroge, ki danes še hujkajo na nove avanture.

Ukaz o amnestiji.

BELGRAD, 16. Regent je izdal povodno ukazno pismo na predlog ministra za pravosodje sledeti ukaz o amnestiji. Uvaževanje trpljenje kazencev vsled izredno slabih prehranjevalnih razmer med vojno se skrajša. Kazen ječe in težke ječe: 1. po civilnih ali vojaških sodiščih obsojenim kazencem moške kaznišnice v Mariboru; 2. po civilnih ali vojaških sodiščih obsojenim kazencem ženske kaznišnice v Begunjah in 3. onim kazencem in kaznicem, ki izvršujejo eno leto presegajočo kazno v kakih jetnišnicah sodnih dvorov v območju deželne vlade za Slovenijo, in sicer tako, da je za čas od vseh dne 1. julija 1915 do vseh dne 30. aprila 1919 šteti dva dni, ki so ju prebili v zavarovalnem ali preiskovalnem zaporu, vrata vrnitve v kazni, ali v kazenskem zaporu za tri dni; dva dni pa, ki so ju v zmislu zakona z dne 1. aprila 1872, drž. zak. št. 43, prebili v samotnem zaporu, za štiri dni. Glede takih dosmrtnih kazencev goti označenih kaznišnic, ki so vredni pomilostitve, naj se etajvijo posamezni predlogi za pomilostitve.

Minister Pribečević o manifestu opozicije.

BELGRAD, 16. »Demokracija« prinaša pod gorenjim naslovom članek, ki ga podajemo v izveščku: »Samouprava« nazivlje oni dan, ko se je sestel takozvani opozicijski blok, kot veliki dan. Toda Belgrad je imel ta dan še navadnejše lice kakor prej. Proglas ni kak državni akt, ampak navaden pamflet, ki je v toliko grenak, da se njegovi avtorji ne morejo sprijazniti z dejstvom, da so izgubili vlado. Ko sem doznal, da se sestanejo gg. Protić, Segvić in drugi, sem mislil, da se bodo na njihovom sestanku razpravljala vprašanja. Pričakovano sem, da bo g. Protić zahteval na tem sestanku obratno od g. Laginje in drugov radi tega, ker so oni vodili v svojih organih odurno kampanjo proti Belgradu, tako da se je eno izmed njihovih glasil moralno ustaviti. G. Protić pa tega ni storil, marveč je z istim Laginjo podpisal pamflet proti pravim in iskrenim predstavnikom narodne edinstva. Pričakoval sem, da bo g. Protić na tem sestanku zahteval račun g. drja. Laginje tudi radi njegovega govora na skupščini Hrvatske Zaednice v Zagrebu, v katerem je on zahteval uedinjenje hrvatskih zemelj s Hrvatsko. G. Protić pa tudi tega ni storil, marveč z istim Laginjo navalil na ljudi, ki naše države ne delijo v Hrvatsko in Srbijo in so neizprosnji protivniki vsakega separatizma in deljenja našega naroda. Pričakoval sem, da bo g. Protić na tem sestanku z drjem. Pavelićem pojasnil program Hrvatske zaednice, ki je bil sprejet na zboru v Zagrebu, v katerem se za vsako našo pokrajino zahteva posebno s pokrajinsko zbornico odgovorno vlado. Pričakoval sem, da bo g. Protić radi sličnega programa zahteval pojasnilo tudi od g. drja. Korosca odnočno od njegove stranke. G. Protić pa tega ni storil: on se strinja s Pavelićem in Koroscem, pa atakira ljudi, ki narodno edinstvo ne nosijo samo na jeziku, temveč tudi v svojih delih. Pričakoval sem, da bo g. Protić vprašal Narodni klub, kako more njegov glavni organ raznašati škodljive izmišljotine, da vzdržuje Hrvatska polovico Jugoslavije, pričakoval sem, da bo zahteval račun od drja. Hrasnice zaradi njegovega protesta vojvodi Stjepano-

viču radi rekrutiranja v Bosni; pričakoval sem, da bo g. Protić vprašal gg. Smodeja, kako je mogel na zboru ljudske stranke izjaviti se proti edinstvenemu solstvu, če, da se Slovenija in Hrvatska ne dasta macedonizirati. G. Protić pa vsega tega ni storil, ampak blagoslovila vsako protinardno delo, samo da more skovati opozicijski blok, kateremu bo on vodja, proti narodnim in demokratskim strankam, ki v vprašanju narodnega edinstva ne poznajo nikakega kompromisa. Proglas je podpisalo 115 takozvanih narodnih predstavnikov, od katerih ni imel niti eden kake legitimacije v to. Ako se to število vzporedi s številom predstavnikov, ki so voljni delati za narod, potem je proglas opozicije najjači dokument, da predstavlja ta blok manjšino naroda. Proglas je podpisalo tudi pet neodvisnih demokratov: dr. Medaković in drugi. To število predstavlja pa samo petorico ljudi, za katero ne stoji niti eden volilec. Ko pride do volitev, ne bo imel Medaković niti toliko pristašev, da bi mogel postaviti kandidatsko listo.

Ali bo plebiscit na Koroskem?

LJUBLJANA, 16. Koroske Nemce sedaj silno razburja vprašanje, ali se bo vršil na Koroskem plebiscit, ali pripade Koroska brez ljudskega glasovanja naši kraljevini. Vedno bolj se širijo glasovi, ki vedo povedati, da privolijo končno zavezništvo v to, da pripade Koroska brez plebiscita Jugoslaviji. Vzemirjenje radi tega je v koroskih nemških krogih silno veliko. V eni izmed zadnjih sej koroskega deželnega zbora je bila o tem vprašanju podana interpelacija, na katero je odgovoril deželni upravitelj dr. Lemisch tako-le: »Ne more biti govora o tem, da bi se opustilo ljudsko glasovanje na Koroskem, ki ga je določila mirovna pogodba in katerega ugoden izid je danes za Avstrijo že več kakor gotov. Kakor se v interpelaciji naglašja, kažejo razna znamenja na to, da obstoja v jugoslovenskih krogih, kakor to tudi priznava jugoslovensko časopisje, sovražni namen, da bi se trajno polastili našega ozemlja in zasedli tudi glasovalno zono A. vendar pa je deželna vlada popolnoma prepričana, da bodo zavezniške velesile brezpogojno slobode za to, da se izpolnijo one državne pogodbe, ki so bile z njihovim sodelovanjem sklenjene na slovesen način. Te velesile so prevzele izredno moralno odgovornost, zategadel morajo skrbeti za to, da se te pogodbe brezpogojno in v vseh okolištinah spoštujejo od vseh strani. Ni mogoče misliti, da bi se zavezništvo in pridružene države v polni meri ne zavedale tega moralnih obveznosti, ker bi sicer v toliki meri škodovali svojem lastnemu vzgledu in svojem lastnemu dostojanstvu, da bi s tem omajale sklenjeni mir v glavnih njegovih temeljih.« Dr. Lemisch je zaključil svoj govor z izjavo, da pošilja koroski deželni zbor vsem rojakom v zasednem ozemlju, beguncem in internirancem zahvalo in srčne pozdrave v zaupanju, da bo že v bližnji bodočnosti svobodno ljudsko glasovanje zopet vzpostavilo teritorialno edinstvo Koroske. — Kakor je razvidno iz Limeschovega govora, so koroski Nemci polni zaupanja, da bodo ob koncu koncev vendar le lahko spravili v svojo malho vse dele slovenske Koroske. Puščamo jim radi to veselje in to samoprevaro, ker smo globoko uverjeni, da bo ljudsko glasovanje, ako se bo sploh vršilo, z imponentno večino odločilo na korist kraljevine SHS.

Ali naj pomagamo Dunaju?

BELGRAD, 16. Belgradska »Politika« priložuje članek, v katerem polemizira proti ministru Kristanu, ki se je zavezal za to, da bi se pomagalo gladujočemu Dunaju z dobavo večje količine živil. V članku piše med drugim: »Ali mislite, da bo Srbe prevzel strah, ako se vrne na prestol Karel ali kakšen drugi Habsburžan? Ali nam more to škodovati? In ako nimamo od tega nobene škode, zakaj bi morali sami gladovati, pomagajoč Dunaju? Mala Srbija se ni bala niti Franja Josipa, ko je imel 50 milijonov podanikov in mu je zatvorila vse svoje žitnice in svoje kladvice, danes bi se naj velika Jugoslavija zbla Karla in nekaj milijonov njegovih izstradanih podanikov, katerim je najvišji ideal bela kava in potica. Danes, ko celo naši zavezništvo in ves svet postopa z nami, ne oziramo se na ničesar drugo, kakor na svoje osebne račune, naj mi uravnamo svoje odnose z Dunajem, z našim predčetršnjim sovražnikom, na podlagi dunajskih računov? Po tolikih trutih, ki jih je dajala Dunaju, dokler mu je robovala, po tolikih žrtvah, ki jih je doprinesla v času vojne, in ki jih mora plačati na ime svoje osvoboditve, zakaj bi Jugoslavija še nadalje morala plačevati Dunaju tribut samo za to, da bi ne napravil zopet na prestol Habsburgovcev? Naj se briga za Dunaj oni, katerim je Dunaj potreben, naj ga rešujejo na svoje stroške, nam pa naj puste naše žito, naše meso in mast, ker tudi pri nas ni v izobilici tega blaga.«

Baranjsko vprašanje.

BELGRAD, 16. Vrhovni svet zaveznikov v Parizu je meseca novembra odpisal našim delegatom na mirovni konferenci noto, v kateri zahteva, da se takoj izprazni Baranja in Bačka do projektiranih meja. Meje so bile označene v posebnih prilogi. Naša delegacija je omenjeno noto poslala v Belgrad, vlada pa nanjo doslej še ni odgovorila. Z ozirom na položaj, ki je nastal vsled te note, se je te dni vršilo v Pečuhu veliko zborovanje, na katerem so zborovalci sklenili, sledeče: Naša mirovna delegacija je že ponovno predložila konferenci predlog, naj se razširijo naše državne meje severno od Pečuha in Mohača, kajti le na ta način bi bilo vprašanje srbskih in sokaških krajev rešeno na zadovoljiv način. Zato pro-

simo regenta in vlado, naj se pri vrhovnem svetu kar najenergičnejše zavzame za to, da se potrdijo naše državne meje Baranja severno od Mohača, in severozapadno od Pečuha. Od tega sklepa naj naša delegacija ne odstopi pod nobenim pogojem. Če bi rešil vrhovni svet naše vprašanje v drugačni obliki, smo pripravljene braniti svojo pravico z orožjem v roki in rajši poginemo, kakor da se povrnemo pod maščur oblast. Obenem tudi prosimo, da se nam dovoli ustanovitev narodne milice in da se nam da na razpolago potrebna količina orožja in municije.

Rešitev valutnega vprašanja.

BELGRAD, 16. »Beogradski dnevniki« javljajo: Misija našega regenta v Parizu se je popolnoma posrečila. Naša kraljevina dobi vojno odškodnino in sicer v isti obliki, kakor Čehoslovaška in Poljska. Načrtna vojna odškodnina za bivšo kraljevino Srbijo še ni določena, vendar pa se dela na to, da se dobi šimpreje predujem, v višini 2 milijard frankov, ententa pa s tem ni zadovoljna in ponuja manj. Vsekakor pa je pričakovati, da bo denarna pomoč, ki jo bomo dobili iz inozemstva, blagotvorno vplivala na ureditev naše valute. Verjetno je, da se v tem pogledu pride v najkrajšem času do pozitivnih rezultatov. — »Epoha« piše, da so zavezništvo že pristali na naše zahteve po vojni odškodnini in da nam bo posodila ententa za 3 milijarde frankov bonov, katere bo potem naša država lahko eskomptirala.

Srebrnina kralja Petra plemeni častnikov.

CURIH, 17. »Ostdeutsche Zeitung« je pred kratkim priobčila izjavo Beusta, predsednika vojaškega sveta 45. pehotnega polka v Interburgu, o ropanju nemških častnikov po Srbiji. Brust je med drugim obtoževal častnike 45. pehotnega polka, da so pokradli srebrnino kralja Petra. Proti Brustu se je uvela na podlagi izjemnega zakona, ki je še sedaj v Nemčiji v veljavi, sodna preiskava, a »Ostdeutsche Zeitung« je morala priobčiti naslednjo izjavo polkovnika Bodena, poveljnika 45. pehotnega polka:

»Res je, da je bila srebrnina srbskega kralja Petra izročena svoj čas štabu mojega polka, kot nadomestilo za izgubljeno namizno posodo tekom ruskega vpada v nemške pokrajine. Po razpustu polka in njegovega štaba se je srebrnina razdelila med častnike bolj za... spomin nego za drugo.«

Otvoritev brzoznega prometa.

BELGRAD, 16. Z novim letom se otvori po naših prošnjah mednarodni promet. Uvedel se je poleg projektiranega brzovlaka Belgrad-Zagreb in Zagreb-Belgrad še nov brzovlak, ki bo prevažal poleg vrtnikov tudi mednarodno pošto. Vlak bo priključen tudi tovorni voz za prevažanje brzoznega prtljage.

Intendant ljubljanske opere.

LJUBLJANA, 16. Kakor poročajo iz Belgrada, bo za intendant ljubljanske opere skoraj gotovo imenovan zaslužni skladatelj Viktor Parma, vladni svetnik v poljoju, ki živi sedaj na Dunaju.

Razpisana podružnica Društva sv. Cirila in Metoda v Gradcu.

LJUBLJANA, 16. Iz Grada poročajo: Stajerska deželna vlada je razpisala izvenakademsko podružnico »Društva sv. Cirila in Metoda« v Gradcu.

Avstrijski kancelar proti velikohrvatski propagandi.

LJUBLJANA, 16. V eni izmed zadnjih sej avstrijske narodne skupščine je državni kancelar dr. Renner obirno razpravljal o odnosih med našo kraljevino in avstrijsko republiko. V tem svojem govoru je med drugim naglašal, da je od kompenzacijske pogodbe, ki jo je sklenila avstrijska vlada s kraljevino SHS glede dobave živil, odvisna obstojnost vsa avstrijskega prebivalstva. Pri tem se je bridko pritoževal, da zagovarjajo odlični javni organi avstrijske države na jugu ob času ko skuša vlada izpolniti vse v saintgermanski mirovni pogodbi prevzete obveznosti in dolžnosti, kot pravo avstrijsko politiko težnjo, da se razkroji jugoslovenska država in se pomore do zmag velikohrvatski ideji. Vlada ne namerava omejevati tiakovno svobodo. V vsakem najpiše kralj zna, toda vsekakor pa mora tudi dovoliti, da mu merodajni državni faktorji zakličejo, da je na krivih potih. Vlada izjavlja izrečno, da stojijo republika, parlament in odsek za zunanje stvari na temelju saintgermanske mirovne pogodbe. Na medicini profesorja drja. Andergerja: »Kaj pa delajo Jugoslovenci na Koroskem, ki zahtevajo, da na Koroskem ne pride do plebiscita?«, je dr. Renner izjavil: »Takšno postopanje se vendar lahko zavrne in vlada je pripravljena, da bo nastopila proti vsaki krivici, ki prihaja od zunaj. Mi potrebujemo zunanjo politiko z docela enotnimi ameriškimi, kateri se podreajo v državi vsi od prvega do zadnjega.«

Iz Čehoslovaške.

Konfederacija Avstrije s Čehi?

PRAGA, 16. Potovanje avstrijskega državnega kancelarja dr. Rennerja v Prago se bo bržkone zavleklo, ker je Clemenceau iz Pariza odotlen. Napravn vestem, ki jih prinašajo avstrijski listi povodom dr. Rennerjevega potovanja v Prago glede gospodarske konfederacije, zavzema čehsko časopisje odklanjajoče stališče.

Posredovanje za Habsburgovce.

PRAGA, 16. Čehoslovaški poslanik v Haagu objavlja v »Venkovu«, da je letos dne 27. januarja došel k njemu v Pariz vseučiliški profesor Bouvier iz Zeneve ter ga vprašal, kakšno stališče bi zavzela čehoslovaška vlada, ako bi cesar Karel s svojo družino pobegnil v kritičnem trenutku v Čehoslovaško. Tudi je prosil, naj bi dr. Kameš ali dr. Beneš posre-

dovala zanj pri Wilsonu. Ko sta oba to odklonila, je došel princ Šikst Bourbonški in je prosil, naj bi čehoslovaška vlada potom svojega zastopnika na Dunaju skrbela za varnost življenja cesarske družine ter posredovala v istem smislu pri Wilsonu. Pogajanja so se končala brez uspeha.

Pristanišče v Bratislavi.

PRAGA, 16. »Večer« poroča, da namerava čehoslovaška vlada preurediti pristanišče v Bratislavi v vojno luko.

Ločitev cerkve od države na Češkem.

PRAGA, 16. Naučni minister Hahrmann je izjavil na socialdemokratskem shodu, da bo še pred volitvami v narodno skupščino predložil zakonski načrt o ločitvi cerkve od države.

Čehoslovaška posojila v inozemstvu.

PRAGA, 18. (S) Finančna komisija je predložila parlamentu, naj izda pooblastilo za sklenitev posojil za nabavo sirovin in naj se dovoli državno jamstvo za posojila, ki jih sklenejo čehoslovaški bankirji v inozemstvu in sicer v meri do ene milijarde in pol frankov vseh vrst sklenjena posojila, ki znašajo 37 milijonov dolarjev, 210 milijonov frankov, 304.500 funtov šterlingov in 120 milijonov lir.

Davki na imetje.

PRAGA, 18. (S) Danes je predložilo finančno ministrstvo narodni skupščini zakonski načrt, ki določa časne davke na imovino. Pristojbina se določi končnovoljno poenotje; za sedaj se predlaga naslednja lestvica: od 20 do 100 tisoč 5%, 100 do 300 tisoč 10%, od 300 do 600 tisoč 15%, od 600.000 do 1 milijona 20% in nad 1 milijon 25%.

Mirovna konferenca.

Seja vrhovnega sveta.

PARIZ, 18. (S) Zavezniški vrhovni svet se je sestel davi v ministrstvu za zunanje zadeve pod predsedstvom Julesa Cambona. Vrhovni svet je odobril načrt meje med Galicijo in Bukovino, ki se priobči prizadetim strankam. Lenoheur in Laines sta poročala o pogovoru z nemškimi delegati glede odškodnine za potopitev brodovja v Skaplofku. Vkljub temu, da so se predložili razni predlogi, ni prišlo v tej zadevi do sploh nikakršnega sklepa.

Rennerjev odhod iz Pariza.

PARIZ, 18. (S) Avstrijski kancelar Renner odpotuje nocoj ob 19.45 iz Pariza.

Italijansko-zavezniški odnosi.

RIM, 17. »Tribuna« pripominja k »Tempsu« notici o francosko-anglo-ameriški izjavi, v kateri se poziva Italijo, naj začne vnovič proučavati reško vprašanje, takole:

»Z tega lakoničnega poročila je razvidno, da ste Anglija in Francija spravi reško vprašanje zopet na točko, kjer je bilo po D'Annunzijsvi zasedbi Reke: Francija in Anglija prepuščata Italiji rešitev — takorekoč notranjo rešitev — tega vprašanja.

Nekoliko več vpogleda v položaj, to je na ulogu, ki jo igra Amerika pri vprašanju, ki se tiče našega mira, smo dobili po povrnitvi Clemenceauja in njegovega spremstva iz Londona in ne iz Washingtona, temveč edinele skih zadevah, so se jim obrazji zjasnili, če si pa omenil jadransko vprašanje, so se jim obrazji stemnili.

Tudi o nenadnem odhodu Scialoje iz Londona krožijo nasprotujoči si glasovi, ki se ne morejo lahko kontrolirati. Kakor je znano, je odpotoval Scialoja iz Londona v soboto ob 12.20, dočim je Clemenceau odpotoval v nedeljo zjutraj. Iz Londona prihaja vest, da je Scialojev odhod zelo presenetil Lloyd Georgea. Vest o odhodu je prišla nepričakovano tudi v ministrstvo za zunanje zadeve, tako da ni bilo na postaji nobenega zastopnika angleškega ministrstva za zunanje zadeve, da bi pozdravil italijanskega ministra.

TURIN, 17. »Gazzetta del Popolo« pravi, da je vest o doseženem sporazumu med Scialojem in zavezniškimi zastopniki v Londonu glede rešitve reškega vprašanja popolnoma neutemeljena, »ker za sedaj ne more in ne sme priti rešitev za Reko ne iz Pariza, ne iz Londona in ne iz Washingtona, temveč edinele z Reke. Rešitev ne bo za sedaj končnovoljavna; ustvarila bo samo »modus vivendi«, toda imela bo to prednost, da pomiri italijansko prebivalstvo ob Jadranu in vzpostavi disciplino. To bo torej bolj notranja nego zunanja rešitev.«

Enver paša — turkestanski kralj.

PARIZ, 18. (S) »Echo de Paris« poroča iz Zeneve: Iz Carigrada javljajo »Lokal Anzeiger«, da je bil Enver paša kronan za turkestanskega kralja. »Echo de Paris« pripominja: že delj časa sem je Enver paša izginil brez sledu; ni se vedelo, na katerem mestu vzhoda se nahaja. On se je skrivaj, toda njegov vpliv na Anatolijo je rasel od dne do dne. Enver paša je duša nacionalističnega gibanja, katerega uradni voditelj je Kemal paša. Sedaj začenja svitati. Pričakovati moramo, da se njegovo delovanje združi s sovinskičnim gibanjem, ki vre v maloazijskih vilajetih.

Ameriško-mehikanski spor.

MEHIKA, 17. (S) Mehikanska vlada je izročila severnoameriškomu poslaniku odgovor na noto zaradi aretacije konzula Jenkinsa. Mehikanska vlada izjavlja, da izginja vsled osvoboditve Jenkinsa proti kavciji vsak vzrok za nesporazumljenje med obema državama in trdi, da je bila aretacija konzula Jenkinsa upravičena.

Izvajanje premoga iz Anglije ustavljeno.

LONDON, 17. (S) V vseh pristaniščih Britolskega preliva je stopila v veljavo prepoved izvajanja premoga. Carinski urad je odpisal vse ladje z manje nego 1600 tonelati, ki imajo na krovu blago za Francijo, Italijo in Irsko,

v temiška in druga angleška pristanišča. S to prepovedjo izvajanja se razveljavljajo pogodbe inozemskih uvoznikov; finančna izguba pada na breme državi.

LONDON, 17. (S) V oficijelnih krogih se izjavlja, da je prišlo do prepovedi izvajanja premoga vsled sklepa upravitelja gorljivih snovi, ki smatra, da se mora premog pridržati za lomačo rabo. »Board of Trade« javlja, da se je produciral v tednu do 6. decembra 4.808.534 ton premoga; to je največja množina od minulega majnika sem.

LONDON, 17. (S) Parlamentarni sotrudnik »Dayli Newsa« zatrjuje, da namerava vlada s tem, da je prepovedala izvajanje premoga in uvažanje inozemskega blaga, da zadržuje bill home rull za Irsko in da namerava razpustiti parlament še pred Božičem, pospešiti splošne državnozbornske volitve, ki bi se imele vršiti februarja, in potlačiti laburiste.

Izvajanje premoga se začne s 1. januarjem.

LONDON, 17. (S) S 1. januarjem bo zopet dovoljeno izvajanje (koka in gorljivih izdelkov v vse države, izveniši Rusijo, Nemčijo, Madžarsko, Avstrijo, Turčijo in Bolgarsko, toda proti dovoljenju državne nadzornika in njegovega zastopnika v Glasgowu, Newcastleu, Liverpoolu in Cardiffu. Iz tega zadnjega ukrepa je razvidno, da namerava vlada nadzirati izvajanje tega proizvoda.

Dechanel predsednik francoske zbornice.

PARIZ, 18. (S) Izvolitev Dechanela za predsednika zbornice je bila pozdravljena z burnim odobravanjem. Za podpredsednike so bili izvoljeni: Raoul Fere, Lefevre, Alagotte in Lefevre du Prey.

Iz Italije.

Italijanska zbornica.

RIM, 18. Na današnji seji poslanske zbornice je govoril De Andreis o kolonskem, a Scotti o kmetskem vprašanju. Scotti je med drugim protestiral proti načrtu obdajanja vina, ki tlači voljo do dela, in proti zatiranju poljedelstva z raznimi neopričevanimi ukrepi, kar je povzročilo razne pripombe s strani socialstov. Nato se je nadaljevala večerajšnja razprava o proračunu. Pennisi je naglašal, da je edina rešitev iz sedanjega položaja zvišanje produkcije, ki se more udeležiti edinele, če vlada v državni mir; duhovni pa se bodo pomirili, če vlada poda izjavo, da se rešijo ugodno še nerešena italijanska vprašanja, in če se vsi socialni sloji pokažejo solidarni. Podtanjik za prehrano, Murialdi, je podal obirno poročilo o gospodarskem položaju Italije.

Položaj je zelo resen — je rekel govornik — ker država porabi mnogo več nego producira. Žito se mora nakupovati v Ameriki; država ima samo pri žitu nad dve milijardi deficita. Zato je neizogibno potrebno, da se zviša cena kruha. Dobava živil iz izhoda je nemogoča zaradi pomankanja prevoznih sredstev. Tudi pri nakupovanju turšice v inozemstvu ima država okoli 100 milijonov izgube. Riž, ki ga primanjkuje 500.000 kvintalov na leto, se ne more nakupovati v inozemstvu. Država zasluži 16 lir pri kvintalu in se ne more zaradi tega odreči monopola na ta predmet. Sladkor na žetev je bila dobra, toda vkljub temu bo treba nabaviti kakih 800.000 kvintalov sladkorja iz inozemstva. Prehrana z zmrazjenim mesom se ne bo mogla omejiti. Država je poskrbela za dobavo svinjskega mesa iz inozemstva in poizkušala urediti izvažanje iz pokrajine v pokrajino. Produkcija olja je bila zelo slaba, tako da je novega olja komaj zadost za pokrajino, ki je proizvajajo. Sedanjne cene se ne bodo mogle zadržati. Treba bo nabaviti v inozemstvu vsaj 900.000 kvintalov semenskega olja, ki je država prodaja po 6 lir. Produkcija mlečnih izdelkov je za polovico manjša od predvojnne produkcije. Prosta trgovina s tem izdelkom se ne more nikakor dovoliti. Ousehni rib je prišlo na trg 30.000 kvintalov več nego pred vojno. Vlada se je pobrignila za dobavo velikih množin tunov v inozemstvu in doma, toda položaj ostane vkljub temu resen, ker nihče ne more delati tudežev. Prosta trgovina se v takih razmerah ne more dovoliti, ker bi ta ukrep samo podpiral spekulacijo v škodo splošne koristi.

Govornik je opozoril zbornico na žalostno dejstvo, da država izgublja od dne do dne več dobavljane zmoglosti, dočim obstoja vedno večja potreba dobavljanja v inozemstvu, in je zaključil, naglašajoč, da se ni mogoče rešiti iz tega položaja drugače nego potom premirja med razredi in strankami.

Podtanjikov govor je povzročil živahno in burno razpravo. Bretta je obžaloval, da se je razveljavil Nittijev odlok, s katerim se je dovolilo l. 1918. delavskim inženirskim sodelovanju pri določevanju cen življenjskih potrebščin. Naglašal je, da je nujno potrebna socializacija hidroelektričnih podjetij.

Graziadei in De Andreis sta zahtevala, naj se jima dovoli na sobotni seji pojasnitev njune predloga o odpravi politične zapreje, a D'Aragnona je zahteval, naj se mu dovoli pojasniti predloga o zvišanju parlamentarne plače. Ministrski predsednik Nitti jim je dovolil, a nato se je seja zaključila.

Socialisti naglašajo svojo nepopustljivost.

RIM, 17. Uradni socialisti so se sestali danes v Montecitorio. Sklenili so nepopustljivo taktiko v zadevah cele stranke, posebno pa usporam ministrstvu. Eden izmed najbolj znanih poslancev maksimalistične skupine je podal naslednjo izjavo: »Mi smo ter ostanemo nepopustljivi. Mi smo proti Nittiju kakor proti Orlandu in proti Salandru. Mi imamo maksimalističen program, ki se izvrši. Samo v enem slučaju izpremenimo svojo takt

Spopad med orošniki in socialisti.

FIRENZE, 17. V. Sarcen (Sena) je bila večer proglašena splošna stavka v znak protesta, ker so orošniki povzročili poboj ter aretirali 5 socialistov. Čv. Bisognini, ki se je pobegnil, da bi osovražil aretacije, se njegov položaj ni posrečil. Na neuspeh je dal povod za proglastev stavke. Stavka je delavstvo in bilo moralo imeti snovi shod na glavem trgu, koda prišli so orošniki in prepročali shod. Naslednje jutro, med katerim so orošniki ustreljali na karobnik. V enem trenutku se je trg izpraznil in na tleh sta težala dva ustreljena demonstranta in petnajstotna ranjenec, izmed katerih jih je bilo nekoliko nevarno ranjenih. Prispele so kmalu ojačenji, ki so bila brezjavno poklicana. Socialistična stranka je sklenila stavko tudi za danes.

Pruski zbor za enotno Nemčijo.

BEROLIN, 18. (S) Pruski zbor je končal večer popoldne razpravo o predlogu večinske stranke glede ustanovitve nemške lastne države. Predlog je bil sprejet s 210 glasovi proti 32.

Opomena svima.

Zagreb, 15. dec.

Položaj je naše države vrlo težak i to samo zato, jer nismo izmrtu dosta jaki. Na opomenu svima, koji svesno ili nesvesno slabe svojim separatizmom, neradom i sabotazom unutarnju snagu našu, donosi »Obnova« iz pera jednog našeg poznatog čoveka, koji živi u inozemstvu, ove značajne reči:

Ni jedan narod u Evropi nema manje prijatelja i zaštitnika od naroda — jugoslovenskog.

I kad to tvrdim, ne ciljam na zaštitu i prijateljstvo moćnih savezničkih ili neutralnih vlada. Među njima nemamo valjda ni jednog prijatelja. Nego mi nemamo prijatelja ni zaštitnika — osim retkih izuzetaka — ni među pojedincima zapadnih buržoazija: nekmoji (kaj šele) među širokim masama.

Simpatije zapadnog sveta za arpski dio našeg naroda sižu samo dotle, dok njegove opravdane težnje — naročito u zajednici s ostalom jugoslovenskom braćom — ne dođu u sukob (nasprotja) sa interesima moćnih ili njezinih štitnika.

Teška naša situacija ima više uzroka. Najglavniji je uzrok naš položaj — najdelikatniji komad Evrope — koji nas dovodi u sukob sa jednim delom velikih saveznika.

Drugi je, da su Hrvati i Slovenci — koji nastavljaju sporne krajeve — tako malo u svetu poznati, da je neprijateljskoj propagandi vrlo lako (lahko) bilo prikazati nas u vrlo lošem svetu (slabi luči).

Treći je, što pre rata Hrvati i Slovenci ne uradiše upravo ništa, a od primirja svi skupa, vrlo malo, da populariziramo našu stvar na zapadu i stečemo (si pridobimo) prijatelja.

Zadnji uzrok, ali koji bi lepo mogao pristati na prvom mestu, jeste naš unutrašnji položaj od primirja do danas. I prijatelj i neprijatelj ceni te, koliko vrediš — sam za se.

Da nije bilo Wilsona, od nas bi već trista čuda bilo na Jadranu. Ali što je do sad bilo, ili moglo biti, to je ništa prama onome, što bi još moglo, ili će, sigurno, biti.

Celome svetu su već poznata ograničenja što ih je protiv ugovora mira i Lige naroda prihvatilo američki senat. Usled toga dogovaranja javlja se, povukao je Wilson ugovor mira izpred senata. No i da ga nije povukao, zapečaćen je udes (usoda) i ugovoru i Ligi u Americi.

Na ovaj način ostajemo, ili ćemo ostati, bez zadnje potpore među velikima...

Ovaj događaj i sam o sebi bio bi po nas od usudnog značenja. Ali gde su drugi događaji, koji drmaju (pretresaju) celim svetom, pa i našim opstanakom?

Ko nije slep, ko nije gluh, ko nije kriminalno nebahjan, treba da shvati i vidi očajni (opubni) položaj — usled svih spomenutih uzroka — u kome se nalazi naš narod i država.

Dosli smo do tačke sa jasnim neumoljivim natpisom: »U opasnosti samo je opstanak i budućnost — niko vas ne će pomoći — uzdajte se samo u se«.

Naša je zemlja puna slepaca, koji taj napis ne vide, prepuna obožumljenih, koji ga ne čitaju, ili ne će da razume.

Ja upirem prstom u narodne poslanike bez razlike, jer oni nose za sebi strašnu odgovornost pred Bogom i povesti (zgodovino) za sve nesreće, koje mogu zadesiti (doleteti) domovinu.

Država je u opasnosti i izyojštene (pribrojene) granice su u opasnosti. Izvoštenje najvažnijih granica je u opasnosti, pa usred takve situacije, šta su sva ona pitanja unutarnjeg značaja, koja se mogu rešiti i do godine

i do deset godina i sve lepo bez sudelovanja gospodina X-a i gospodina Y-a.

U stranu (proc) sa federalizmom i centralizmom, u stranu sa svime što stvara nered i ozlovljuje narod, a dvignite vaš pogled preko granica, pogledajte zlo, koje dolazi, a koje ako ne izubijemo, poklopit će, izbit će i nas i sve ono, zbog čega se svadjate (razdvajate).

Jer ne vodeći računa o spoljnim (vnajnim) opasnostima, svi vam unutarnji računi, i jedina i druga ne vrede boba.

Talijani, Rumunji, Mađžari, Nemci samo se radiju unutarnjim našim svadjama, drže nas tako glupe i slepe, da javno kliču i otvoreno izpovedaju, da će njihovi zahtevi pobediti baš usled naših unutarnjih priklaka!

Je li moguće da narodni predstavnici sve ovo ne vide, ne shvataju? Zar smo mi doista prokleti narod, koji sam kopa grob svojoj sreći?

Amerika in reševanje evropskih vprašanj.

Danes je povsem jasno, kako so se motili tisti, ki so menili, da je z boleznijo Wilsona, z »izjalovljenjem njegovih toček« in pa posebno z opozicijo v američkem senatu odpravljen vpliv Amerike na reševanje evropskih vprašanj. Wilson je res v Ameriki; prišla so pogajanja v Londonu, na katerih sta imela besedo Clemenceau in Lloyd George. Ali, da, tudi Scialoja da je bil povabljen, ki pa — kakor javljajo tudi italijanski listi — ni dosegel nič drugega, nego da so mu izročili nov načrt, po katerem hočejo rešiti razna in med temi tudi jadransko vprašanje! — Prišlo da je do novega angleško-francoskega dogovora! In da mora biti res nekaj »novega«, je soditi po dejstvu, da je ministrijski predsednik Nititi odložil svoja »pojasnila« glede jadranskega vprašanja, dokler ne dozna, kaj prinaša Scialoja! Kaj je prinesel v Rim? Odgovor daje vest, večerj došla iz prestolnice Italije: Reško vprašanje se oddaljuje od rešitve! Vse, kar se tiče tega vprašanja, da je odloženo. Torej tudi jadransko! To vprašanje da se ne more rešiti, dokler ne bo italijanska vlada poznala dispozicij za veznikov in ne ukrene potrebno. Tittonijevga zadnjega načrta ni mogla izvesti italijanska vlada radi težavnega notranjega položaja. Zato je Tittoni odstopil. Sedaj pa da hočejo imeti v Londonu in Parizu gotovost, da se njihov novi načrt izvede. V tem pogledu da vlada popolno soglasje med Anglijo in Francijo. Ali, da: kaj pa je z Wilsonom, kaj z Ameriko? Ali se ta res ne zanima več za evropska vprašanja? Ali hoče res prepustiti Evropi, naj si pomaga, kakor hoče, in uredi svoja vprašanja, kakor ve in zna? Mi smo se povedali svoje mnenje in izrazili svoje uverjenje, da se moti, kdor sodi tako. Rekli smo, da boe Anglija in Francija slej ko prej ukrepali po navodilih Washingtona. In to že vsled gospodarske in finančne odvisnosti od Amerike. Wilson je odšel in — ostaja — smo rekli. In da smo s tem uverjenjem v veliki družbi, priča pisava italijanskih listov iz zadnjih dni. Neko poročilo iz Pariza v »Nazione« pravi:

Domneve tistih, ki so menili, da vpliv Zedinjenih držav na evropske stvari upada — te domneve padajo očividno. Kje so vzroki temu? Predodlagani smo od Amerike in prepomankljivo obveščeni, da bi mogli reči, ali se je hotela Amerika res ločiti od konference, ali pa je izpremembo v Wilsonovem vedenju pripisati poizkusom Francije in Anglije iz zadnjih dni, da bi se v Evropi ustavil blok sil, ki bi v mednarodni politiki izvajal tako akcijo, da bi bila pomoč Amerike nepotrebna, ali celo brezkoristna.

Ena stvar pa je za sedaj gotova: da se je na sestanku v Londonu Amerika zopet uveljavila v taki meri, da je preklopila Clemenceaujeve načrte. Ta je bil šel v angleško prestolnico z načrtom zveze zapadnih vlasti — povrniti pa se je iz Londona z jamstvi, v katerih hoče zavzeti Amerika mesto najsprednejše vrste. Wilsonovo vedenje v zadnjih dneh je vspostavilo majajote se zaupanje Lloyd Georgevo, posebno pa Clemenceaujevo, obračajoč njuno pozornost na ameriško vrednost.

Mari to situacijsko poročilo ne podkreplja našega nazora: v ospredju na pozorišču Anglija in Francija, režija pa v rokah Amerike?!!

Med Dunajem in Prago.

V člankih o načrtih in nadah cesarja Karla pravimo na nekem mestu, da do gospodarske skupnosti, kolikor je to potrebno med državami naslednicami bivše monarhije, pride tudi brez vzpostave monarhije in brez Habsburžanov. Beseda se že uresničuje vsaj s pripravi za kak

primeren dogovor. Državni kancelar Nemške Avstrije dr. Renner pojde takoj po božičnih praznikih v Prago in je za to potovanje že vse dogovorjeno med ročnim državnim kancelarjem in ministrom čehoslovaške republike za vnanje stvari, Benešem. Tudi entenci sili, maj pride do teh pogajanj takoj po povratku Reimera iz Pariza. Pogajanja za gospodarsko zblizanje, med Dunajem in Prago imajo torej enakost z mesta, ki je danes očividno za bodočo sistematizacijo Evrope. Do takoga gospodarskega zblizanja pa ima prvi, ne da bi bila s tem dotaknena politična ločitev. Vendar trdijo nemški listi, da je poleg te stvarne gospodarske potrebe še en razlog politične naravi. Mađžari delajo Čehom akciji radi Slovaške, Nemski Avstriji pa gre za zapadno Ogrsko. Obe republiki pa se vznemirjeni radi monarhistične propagande med Mađžari in pa radi prizadevanj teh poslednjih za gospodarsko politično in militarno zblizanje s Poljsko. Delle naplašajo nemški listi, da Čehoslovaška potrebuje Nemške Avstrije v svrhu spoja z Jugoslavijo. Brez takega spoja bi se čehoslovaška republika ne mogla vzdržati. To da poznavao sedaj tudi v Parizu in zato žele pogajanj med Nemško Avstrijo in čehoslovaško republiko.

Glasom vesti, ki se širijo te dni, utegnejo Mađžari res kovati sovražne naklepe proti čehoslovaški republik. In to, radi Slovaške. Zato menda razširjajo vesti, kako da vre med Slovaki samini proti združenju s Čosko. Posebno da odklanja taku združenje ljudska stranka patra Hlinka. Mi smo bili tako uverjeni, da so te vesti tendenciozne. To potrjuje tudi poročevalec turinjskega lista »La Stampa«, tore gotovo nesumljiv vir. Naglašava, pr. tehtno dejstvo, da tri slovaške stranke — socialisti, agrarci in liberalci — tvorijo sedanjo vlado večino, dočim je stranka patra Hlinka stoji ob strani. A še ta poslednji izjavlja svedčano, da nasprotuje te vladi, ker je preliberalna, nikakor pa ne čehoslovaški republik. Na nekem shodu dne 4. decembra je ljudska stranka ostro obsodila vsako rovanje proti republik ter je izjavila, da hoče delovati za edinstvenost republike. Kdor ne bi sprejel tega načela, ga stranka izključi.

Poročevalec »Stampe« pripomni, da je to vedenje Hlinka najzadateljski dokaz, kako tendenciozne so vesti o uporu Slovkov proti združenju s Čosko! Kako bi tudi moglo biti drugače? Kako naj bi Slovaki hoteli zopet v odvisnost od Mađžarjev, ki so jih vedno izrecno označali za pse in so tudi postopali žaljivi kot s psi. Radi vsake svobodne besede, radi vsakega svobodnejšega diha so jih tirali na zatožno klop in metali v ječe kot veležalodivce in zločince proti ogrski državi. Poljaki pa, če bi se udali mađžarskim vabam, bi s tem opljuvali svojo slavno zgodovino, svojo častno minulost, svojo junaksko in idealno borbo za svobodo in samostojnost so si bili nekaj pridobili simpatije vsega sveta. In sedaj jih — zapravlj!

Načrti in nade blugega cesarja Karla.

V tistem »znanem manifestu« je cesar Karel svedčan obljubil, da pojde vsa njegova prizadevanja za tem, da skoro podeli svojim narodom blagoslov miru. Zakaj ni držal besede? Mari res ni mogel? Ali je bil razvoj dogodkov res tako »načel« — kakor trdi to oni zaupnik — da je bila vsa »blaga volja« cesarja obnemogla? Mari je res moral nadaljevati vojno? Zakaj jo je nadaljeval? Ker ga je — pravi zaupnik — nada v velikodušje in izprevidnost ententnih vlasti karuto prevrnila. To ni res! Danes se priznava celo tudi od mnogih nemških strani, da je bila tedaj na strani Anglije in Amerike resna volja za pogajanja z Avstrijo. In smatrali moremo kot absolutno gotovost, da bi bil cesar Karel mogel doseči razmeroma blage mirovne pogoje in da bi bil vsaj nekaj rešil. Ali, v resnici ni hotel, ali pa morda ni — znal!

Kot dokaz blage volje bivšega cesarja navaja njegov zaupnik trditve, da je Karel »brezpogojno privolil v Wilsonova načela, da je pripravljen pravici narodov do samoodločbe,« da bi le prišlo do zaželenega miru! Privolil — pritrilil! S tem ni še nič rečeno in nič dokazano. Kaj pa je storil? Kje je kakla listina, ki bi podajala dokaz, da je cesar storil kak korak, da bi prišlo do miru in podlagi Wilsonovih načel? To je glavno vprašanje. Nadaljeval je vojno! Pri tem pa ima zaupnik — to je jasno razvidno iz njegovih izjav — pred očmi le samoodločbo narodov v mednarodnem okviru. Ali, niti se namiguje ne na tako pravico narodov v bivši monarhiji. Izgovarjati bi se hotel svede, češ, da je bila to notranja stvar bivše monarhije, ki naj bi jo ta rešila sama in v katero naj bi se ne vtrkala ne Wilson, ne Evropa! Resnica pa je ta, da so se stvari razvile tako daleč, da je notranji preostroj države — in to se je naglašalo v pogojih, ki naj bi bili v podlagi za mirovna pogajanja z Avstrijo — postal

mednarodno vprašanje, ker bi bile sicer razmere v Avstriji v neprestano ogrožanje evropskega miru! Jeli dal cesar Karel — razun tistih splošnih, neobveznih fraz v tistem »znanem manifestu« — je li dala njegova vlada od sebe le en sam obvezen glas, da se narodom zagotovi pravica do narodne samoodločbe? Kako je odgovorila na majniški deklaraciji Jugoslovenov in Čehov, kako je odzvanjalo iz tabora cesarjevih — njegovih Nemcev? Krohot, roganje, omalovaževanje! Nemška smer v notranji politiki se je celo že poostila. In cesar da bi ne bil mogel tega preprečiti? Če bi bil le hotel? Le dvojno je možno: ali je bil slabši in nesposoben vladar, ali pa je bila v njem — zla volja. A ravno s tem, da je v tisti usodni in zadnji uri, ko so narodi nudili še zadnjo možnost za spravo z Dunajem in cesarskim dvorom, nemški furor ostajal neizprosen in nedostopen ter da sta mu tudi cesarski dvor in vlada dajala potuho: ravno s tem je bil podan eklatanten, jasen in neizpodbiten dokaz, da od Avstrije ni bilo pričakovati polnoje rešitve nje notranjih razmer, in da bi te razmere stalno ogrožale evropski mir, ako jih ne uredi in določi mednarodna avtoriteta — da je bilo torej avstrijsko vprašanje res mednarodno vprašanje!

Pri vsem svojem poizkusu, da bi razbremenil bivšega cesarja od vsake krivde in da bi narinil vero v njegove blage namene in načrte, govori nerensko, ki jo pobijajo dejstva. Ali pa piše cesarju žalostno izpričevalo, da ni znal in da ni mogel izvesti tih dobrih načrtov: da ni bilo v njem ne vladarske modrosti in resnosti, najmanj pa državniške izprevidnosti. Vedel je, da je ta vojna pogubna in vendar ni hotel prenehati! Kje mu je bila pamet, kje vest? In to naj bi ga priporočalo za povratek do moči in oblasti?!

Sicer pa se ova ova oni zaupnik sam, da je v njem še tisti stari avstrijski greh, na katerem se je država pogubila: nemška domiljavost, nemški napuh in pohlep po gospodstvu. Tudi v novi tvorbi po njegovi želji — če bi prišlo do nje — naj bi nadvladovali — Nemci! Sicer v drugih oblikah, ali vendar! Govori o »prevetenosti« (torej ne v resnici) zatiranih narodih. Položaj nečaste podrejenosti, ki so se nahajali v njem narodi, je bil — po njegovem — naravna posledica dejstva, da stoji Nemci kulturno višje, vsled česar da bodo morali drugi narodi posegati po nemškem jeziku, »če bodo hoteli živeti kot kulturni ljudje XX. stoletja«. Če hoče bi kulturen človek, mora biti Nemec. Ta nazor je dajal smeri vsej notranji politiki v Avstriji! In tako naj bi bilo tudi v novi državi pod žezlom — Karla! Če je mož res zaupnik bivšega cesarja, če izraža s tem tudi nazore tega poslednjega, potem bi moral narodi zblazneti, če bi hoteli zopet pod takega vladarja!

Zaupnik odreka novim malim državam zmožnost za življenje iz dveh razlogov: 1. so majhne in ne morejo imeti avtoritete, kakršno je imela bivša »staročastiljiva monarhija« in ker so »revolucionarnega izvora.« Na prvi argument bi lahko pokazali na Nizozemsko, Belgijo in Švico, ki so tudi male države, a so vendar do svetovne vojne živele v blagostanju, kakršnega avstrijski narodi niso videli nikdar. Kar pa se tiče revolucionarnega izvora, odgovarjamo, da je Avstrija sama izšla iz revolucije s svojim blaznim in brezprimerno slepim postopanjem z narodi. Revolucija je bila edina rešitev. A sedaj naj bi se leti vračali tja, odkoder so se rešili z vsiljeno jni revolucijo?! Naj bi se odrekli sadu revolucije — odrešitve?

Narodi da bi bili tako blazni in slepi? Nel! Po takem »vprašju« cesarja Karla — že celo nel! Zaupnik si beli lase tudi radi gospodarske nezmogčnosti novih držav. Treba da jim je gospodarske skupnosti. Kolikor je taka skupnost potrebna, bodo že znali poskrbeti sami. Saj ve vendar danes ves svet, da se tudi ententa bavi z gospodarsko uredbo podonavskih držav. Kar je potrebno, do tega pride po zakonu resnične potrebe, a to tudi brez Avstrije in brez Karla!

Gospod zaupnik se trudi zastoni in — nerodno!

Med Scilo in Karibdo.

Notranjepolitiško življenje svobodne Italije ne nudi objektivnemu opazovalcu tako trdnega oporišča, da bi mogel z njega pravilno presoditi njen današnji notranji položaj. Še kocljevejša postaja reč, če bi hoteli sredi tega splošnega meteža idej in stremiljenj najti tisto pot, na katero bo kreniti italijanskemu narodu v najbližji bodočnosti. Orientacija k demokratskim političnim, gospodarskim in socialnim idealom, ki se je v srednjeevropskih državah vsled izgubljene vojne izvršila z vulkanskim sunkom revolucije, je pri Italiji ostala

takorekto na pol poti. Volja ljudskih mas, ki je v medvojnem času in v na to sleden letu premirja šla neizprosnost za tem, da vtisne vsenu državnemu življenju svoj pečat, je po nepriznanih zmagah nad centralnima državama v toliko oslabela, da lahko opazamo danes izražene v italijanskem narodu dve nasprotujoči si struji: demokratizem, ki išče izhoda v revoluciji, in pa imperikalizem, ki se hoče vzdržati s pomočjo reakcije. V imenu prvega se bojujejo proletarci vseh vrst in barv, v vrstah drugega pa je združeno vse, kar diši po buržoaziji, kapitalizmu itd. Trpljenje vojnih let in gospodarske težave, ki jih je morala pretrpeti država vsled svoje neproduktivnosti in finančne nemoči, so pospeševale razširjenje prvega: pretiran nacionalni čut in zavest — sta pripomogla k prebujanju drugega. To sta dva elementa, ki sta jasno izražena že leto dni v državopolitiškem življenju današnje Italije in ki se bojujeja na torišču vsakdanjega političnega boja vsak za svoje zmagao.

A ta je odvisna od stoterih činjenic, izmed katerih je glavna: gospodarsko ozdravljenje dežele. Idej in programov, ki se pehajo za uresničenje te težavne naloge, je zrastle na pogorišču državne hiše še precejšnje število, a vendar manka še glavnega: moči in sredstev za njih izpeljavo.

Tudi zadnje državnozbornske volitve niso prinesle v tem oziru nobene prave odločitve: kajti, če je res, da je pomenil njihov izid velik korak naprej za vse resnično demokratske elemente v državi, je vendar tudi res, da imajo ti elementi še tolikšne moči v svojih rokah, da bi bili tudi njeni absolutni gospodarji. One skupine pa, ki jim stoji že v načelih nasproti, tudi ne kažejo in tudi ne morejo še imeti prave volje, da bi v resnici začele na široki podlagi dozdavati porušeno zidovje državnega gospodarstva. Kajti dobro vedo, da je brez tuje in zunanje pomoči ne dozdajajo nikdar! Živ dokaz tega čudnega političnega položaja nam je dal novoizvoljeni italijanski državni zbor. Veren otrok dušne razdvojenosti zbežanega naroda, je pokazal že pri svojem prvem nastopu, da visi kakor izgubljeni Odisej med Scilo globoko v državno življenje posegajočega demokratizma in Karibdo v najraznovrstnejše laždemokratske programe zavitega imperikalizma. In tako se je tudi moglo zgoditi, da so bili že njegovi prvi sklepi nesmotrni, kakor brezcljino plavanje od brega do brega. Vse delovanje poslancev se je sklenilo na golo akademsko reševanje o upravičenosti načel demokracije, tako da smo še daleč od njihovega pravega, praktičnega udeleževanja. To je čisto naravna posledica dušne evolucije, ki je v samem narodu napravila le pol svoje poti.

Nastaja sedaj vprašanje, ali pojde ta proces metamorfoze vseh dušnih sil Italije svojo pot naprej, ali pa morda zapade dežela zopet vplivu reakcije. Naravni tok življenja po vojni, ki je požrla skoraj vso narodovo last, bi vsekarj govoril za prvo možnost. V tem nas potrjuje tudi kratak pogled v hotenje raznovrstnih strank in stranic sedanjega italijanskega parlamenta. Če izvzamemo oficijelno socialiste, ki imajo svoj trdni program pred seboj in vedo tudi za pot, da dosežejo svoje dalekosežne cilje, je opaziti pri vseh ostalih strankah precejšno zmehčenost v idejah, in hotenju in končno tudi v izbihi sredstev za popolno ostvareitev svojih ciljev. Volilni programi, zvarjeni v naglici tekom kratkega časa volitvenih priprav, so prišli nepriznani hitro pod preizkusni kamen parlamentarnega dela in se polagoma rušijo, ne morda samo v podrobnostih, ampak tudi v bistvu. Velika diferenciranost teh programov je tudi kriva, da ne najdemo do danes še v parlamentu trdne večine, na katero bi se mogla vlada nasloniti. Oficijelna socialistična stranka je že v načelu nasprotna vsakemu sodelovanju v vladi, in hodi za to svojo posebno pot, ki je pot ostre kritike vsega, kar pomeni reakcijo. Z nastopom svojih govornikov poudarja srečno svoja najvišja stremiljenja v politični in gospodarski smeri; s predlaganjem drznih in spretno izbranih reformnih predlogov bega ostalo zbornico in preprečuje tako ustvaritev močne večine, ki bi bila sposobna vladanja. Njena nasprotnica in vztrajna posmenovalka, krščansko-socialna stranka, ki je za njo najštevilnejša skupina v parlamentu, plava tudi v demokratskih vodah; a giblje se tudi v državnokonstitucionalnem okviru, kar pomeni zanjo precejšnjo omejitve udeleževanja. Soudeležena je pri današnji vladi, na katero skuša dobiti še več vpliva, ker je sama prešibka, da bi sama vzel vladanje v roke. Čeravno so sli skrajno stališče socialistov h koalicii z manjšimi parlamentarnimi skupinami, se ni vendar še mogla k temu odločiti in bo najbrže i za naprej paktrala le od slučaja do slučaja z njimi.

PODLISTEK

Za staro pravo.

(64)

August Senoa: Seljačka buna. — Zgodovinska povest iz XVI. stoletja.

»Oče! je zaklical Steško, pokleknil pred Ambroža, »rotim vas s sinovsko ljubeznijo, ne storite tega, en sam glas vaše sive glave velja več, nego sto njihovih besed.«

Ali, podban je zasakal glav oin rekel: »Ne pojdem!«

Tedaj je priskočil Konjski in vzkliknil, poljubivši starcu roko:

»Hvala vam, višeni mož! Branil vas bom do zadnjega diha. A vi drugi potrpitel! Pride na dan, kako plemenita je duša Ambroža Gregorjancal«

Predpoldne dne sv. Jakoba — sestanek sabora. Po sobi hiše gospoda Konjskega se izprejaha stavec Ambrož, povešene glave, z rokama, prekrizanima na hrbtu. Mračno je, nemiren. Kakor zaprt lev po kletki hodi sem in tja po sobi. Sedaj pa sedaj se ustavlja ter gleda skozi okno. Gleda, kako gredo poslanci skozi Kamena vrata v sabor. Nekateri hitro, govoreč živo, da ne bi zakasnil; drugi počasi, molče, kakor da bi se jim ne bi hotelo. Pešci, konje-

niki, velikaši, mali plemiči, kancuniki, plemeniti seljaki od Kalnika, Draganiča, iz Turovega polja v modrih plaščih. Ambrož pa ne more, ne sme. Mračno je nabral obvi ter iztisnil iz očesa veliko solzo. Sam je. Može so šli iz hiše v sabor. Anka je v svoji sobi primetari Uršuli, ki jo stresa vročina. Sam je s svojimi sivimi lasmi, s poštemnim arcem, ki je razvneto vsled tujega nepoštevanja. Ziveje mu bje erce — bje silneje. Kaj bo iz tega? Ure se plazijo kot črvi; tiho je, samo kedaj pa kedaj je čuti vzklik z Markovega trga. To je sabor, ki razpravlja na dvorišču mestne hiše. Minulo je polnoce, prišla je ena ura. Tedaj se je začel štopot, šum in krik na ulici. Podban je stopil k oknu. Resni, razjarjeni, rdečih obrazov, srdet se, smejet se, so šli poslanci iz sabora. Sedaj se čujejo koraki na hodniku. Vrata se odpirajo. V sobo je prihrumel Steško, ki je, pokleknil pred očeta, vzkliknil:

»Oče moji! Oče moji! Sramota do Boga! Prišli pa so tudi Baltazar, Kerečanji, Konjski, Druškovič in Vurnovič, blede, tresot se, obupani. A, ko se je Stešku izvil vzklik, je navallila v sobo, razvneto od vročine, plamtečih oči, Uršula in žnjo Anka.

»Kaj je, za božjo voljo?« je vzkliknila Henigovska, priskočivši k Stešku.

»Molčite, ženake!« je zapovedal Ambrož enmno, »čule boste sedaj. Gospod Konjski naj govori! Nato je sedel, a Konjski je začel pridruženim glasom:

»Zjutraj smo šli v sabor s dobrimi nadami. Večina naša, večina bo znala odvrtni strel od naših glav, pa naj je prišla tudi s prestola. Markov trg je bil poln saborskih ljudi, ali ni bilo tu ne hrupa ne krika — to je brenčalo, šumelo in gledalo izpod očesa. Videlo se je, da se pripravljajo vihar. Ko so zapazili nas, to je, mene, Steška in Kerečnja, je šum prenehal in vsi obrali so se obrnili proti nam. Ali, nismo se ustavili. Pozdravili se na kratko z nekaterimi, smo šli naravnost proti mestni hiši, da si najdemo primerno mesto. Tako je bilo moči dogovorjeno. Na dvorišču je bilo precejšnje število plamstva, njihovoga in našega — našega več, kolikor sem mogel presoditi na prvi mah. Potem jih je došlo z Markovega trga še več. Mi smo se zavlekli na desno stran, a za nami bratje Sekelji, Zabokli, Mnjavčič, opat pavlinca, poslanik mesta Zagreba Tomo Mikšič, meščani Križevski, Varadžineci, in plemiči seljaki od Kalnika, posebno pa Samoborci.

Nasproti nam so stali, smejeot se nekako škodoželjno, gospoda Mato in Sime Kegljevič, povešene glave Gjuro Vavsetički, pa tudi brat moj kancuniki Stipan, ki se je pred medvedom Šimonom Kegljevičem aladsko in ponizno previjal; Ladislav Bukovčaki je bujil predse, držal solni sin truhla; Ivan Petičičvič je skakal, mahajoč z rokama, sedaj k enemu, sedaj k drugemu ter s prstom pokazoval na nas, dočim je Ivan Forčić, ponosno dvigajoč v vis svoj pijani nos, otrgal vsak prašek s svojega plašča. Pridruživši se je na njihovo stran precej manjšega plemstva, a Petičević je neprenehoma in apozdrave kimal z glavo ter molil vseh deset prstov v zrak. Sedaj se je začel krik in vik. To so Draganičanci pod zastavo! Vsi do zadnjega so se pridružili nam. Mi smo molče gledali predse, a jaz sam sem se nekako čudil, da ni bilo ne Poglediča, ne Vurnoviča in ne onega Turopoljca. Da, vsi so nam odrekli. Trobenta je zatrobila, prihajal je ban; za njim Alapič, noseč novo svilen zastavo, a potem, smejeot se in sukajoč glavo, grbavec Gašo, in poleg njega — Tahi. Na glavi se mu je mihala kučma, a z desnico je držal nožnico široke sablje. Visoko je nosil glavo, trepalnice povešene, a dolnja ustnica mu je bila napeta. Ban je sedel za mizo sredi dvorišča, poleg njega beležnik Damjan; ena stolica je ostala prazna — vaša. Nastala je tišina. Pogledal sem na nasprotno stran. Tu stoji Tahi, mota nemirno dolgo brado okoli prsta in gleda nas — s smejeotim se očesom — vražim, a izza debelih ustnic so se kazali beli zobje. Erdčdi je izpregovoril. Glas mu je drhtel, ali govoril je bruhoma. Pozdravil je stanovalce, rekel, kako milo je njegovemu srcu, da se je zbralo toliko ometava v toli resnem času.

ko sovražnik krščanstva pripravlja domovino novo nevarnost. Ve, da stanovi doprinesejo vsako potrebno žrtve ter da se izkažejo zvesti kroni in domu. Ali da se doseže ta vzvišeni nalog — tu je Erdčdi govoril močnejše in vsi njegovi pristaji so upirali oči v nas — je potrebno, da se spoštujeta oblast in zakon, da se boji tudi z mečem izbriše tisti osat, ki grozi, da uduši pravico. To da je volja kraljevske svetlosti, ki je pripravljena, da zatre vsakega nasilnaka, a vam da bo vršil vladarjevo voljo, kajti — je rekel — Justitia regnoqrum fundamentum — — —

»Justitia!« se je zasmejal Ambrož grenko, »govorite dalje.«

»Soparica vsled tolikega ljudstva je bila toliko, da bi počili možgani; nestrupno je vrela kri vsakomur. Stipo Vavsetički je obohraval banove besede prikimujoč z glavo, a drznik Tahi je zaklical pri zadnjih besedah: »Tako je! Živio kralj!« — in z njim nekoliko plemičev; na naši strani pa je vrvelo in kuhalo. Luka Sekelj je rekel Tahu: »Glejte angela pravice! Sum se je polegel, ali na skrivnem je kipeło. Pokašljajoč je prečital veliki beležnik pismo kraljevo, s katerim potrja »artikole« zadnjega sabora. Seljaki so zevali na te dolge latinske litanije. Plemstvo je šepetajoč gledalo v vialer, ki je pod svodom prvega nadstropja gledala skupščino banica, odeta v bogato obleko, a z nio Jelena Tahovka.

</

Ostale demokratske in liberalne skupine najrazličnejših barv, ki že nekaj tednov iščejo baze za skupen nastop, nastopajo v zbornici le bolj kot postranski akterji in ne bodo imele najbrž v notranjdržavnem življenju več posebnega vpliva, posebno pa tedaj ne, ko se jim z ureditvijo državnih meja izpodmaknejo tla nacionalističnega hujkanja.

V pravem boju ostaneta tedaj le največji stranki parlamenta, socialistično-maksimalistična in krščansko-socialno-reakcijska. Konec oblike zavzame ta boj in kakšen bo njegov konec ni še danes mogoče vedeti, ker vlada nima še v parlamentu večine in si jo bo, kakor je že zdaj jasno videti, tudi težko ustvarila, ako ne žrtvuje popolnoma svojega programa in proste volje. Ta korak pa bi pomenil za svobodno in framaonsko Italijo največje izpreobrajenje, ki ga še ni Evropa doživela v zadnjih letih.

Vesti iz Jugoslavije.

Osebnost. Okrajni komisar v Crnomlju dr. Josip Munič je imenovan za referenta IV. razreda v ministrstvu za prehrano in obnovo dežel v Belgradu. Na njegovo mesto je premeščen začasni vladni koncipist Stefan Skubic iz Ljubljane. Karel Dorn je imenovan za jetniškega paznika. Vinko Mlakar, sluga okrajnega sodišča v Kostanjevici, se je službi odpovedal. Draginje doklade za duhovščino je dovolil ministrski svet s sklepom dne 23. novembra 1919. Z nakazovanjem se prične prihodnje dni.

Vidiranje potnih listov v Ljubljani se ne bo vršilo v šentpeterski vojašnici, kakor je bilo objavljeno pred dnevi, temveč se vrši od 16. decembra t. l. dalje v uradni urah pri komandi mesta Ljubljana na Dunajski cesti.

Domače vesti.

Osebnost. Gospod dr. Josip Sedmak, odvetniški koncipient, je položil včeraj pred tukajšnjim višjem deželnim sodiščem odvetniški izpit. — Čestitamo.

Kako nekdanj in kako danes! Nemški listi jadrsko, češ, da so se vlade-zmagovalke iznevrile svojih besedi, ki so jo poprej neprestano slovesno kričale v svet: tej vojni da je namen, da osvobodijo evropske narode od jeroštva in nekatere neodgovornih oblastev, da jim zagotovijo pravico do samoodločbe. Tako jadrsko sedaj, ko so poraženi. Ali bi pa govorili tako, če bi bila Nemčija zmagovalka? Kakor so poprej stavili svoj gotoc na Berolinu in pevali huzana njegovim »večnim ciljem«, ki so šli za tem, da mu podlarmijo svet, tako bi sedaj — če bi bil uspel — kričali, da se morajo narodi pokoriti njegovim diktatom, da je njegova volja zapoved! Imperijalizem Vilimov in njegovih dumajskih sočuločev bi bil božanstvo, pred katerim naj bi žejali v prahu ravno mali narodi! Kako so vriskali od veselja, ko je Bethmann-Hollweg v nemškem rajstagu proglašal, da bo ta vojna končni obračun med germanstvom in slovanskostjo! S tem je napovedoval suženstvo zlasti za male slovanske narode. In, če bi bilo uspešno, bi bilo zmrlo po vsem nemškem gozdu: suženstvo, suženstvo za vas, ker gospodari sveta smo mi — je naš motec! Sedaj pa kriče proti »malemu številu neodgovornih« motecov, ki da so tako kruto prevzeli male narode! Je sicer res, da se made teh niso izpolnile, da jih jim je strl imperijalizem velikih; ali, da prihajajo ravno Nemci s tem hinavstvom, to je enostavno — ostudno. Ravno oni bi bili najhujši imperijalisti, če bi le — mogli! Ne morejo! In to je sreča in rešitev za male narode!

Kaj je z D'Annunzio? Kje je? O tem ugibajo sedaj v vsaki družbi; vprašanje o vsakomur na jeziku. Jeli se na Reki? Ali se morda pripravlja za veliki polet na Japonsko? Može je dosegel veliko — to mu je treba priznati. Če je ni postal slaven ob pripoznavanju vsega sveta — saj se glase sode o njem tako različno — vsekakor pa je postalo njegovo ime znano širokemu svetu. Vse se zanima zanj in njegove kretnje, vse povprašuje po njem. Informacije, ki smo jih prejeli te dni od ljudi, došlih z Reke, pravijo, da se D'Annunzio

Po zadnjih vesteh o novem poizkusu za rešitev rešitev vprašanja, bi bilo soditi da prva trditve odgovarja resnici. Neka vest iz Pariza poroča namreč, da se reško vprašanje ne more rešiti mednarodno, dokler ne bo jasnosti z notranjega stališča Italije, torej po dogovoru med vlado in D'Annunzio! Italija da mora najti most, ki naj premosti vrzel med stanjem, kakor je je ustvarilo D'Annunziovo podjetje in novim načrtom Francije in Anglije. Vlada naj se dogovori z D'Annunzio! Ali, danes ne veruje nihče več, da bi bil pesnik-heroi presenetil vlado s svojim rešim podjetjem. Bila je to sicer luč, za katero naj bi ne vedel nihče — ali, ljubezem, je bila vendar. In sedaj se vlada mora pogajati z Gabrijelom, torej sama s sabo! Pogaja naj se o načinu, kako bi se to ljubovno razmerje razrešilo v dobrem prijateljstvu! Ta naloga prinaša humorja in vso stvar. Vorašanje je le, kdo bo imel tršo glavo: ali on, ali ona! V Londonu in Parizu pa pričakujejo odgovora. Zgoraj omenjena vest pravi, da so doleteli kratki rok desetih dni. Veliko vprašanje je sedaj, ali ostane D'Annunzio tudi po razrešitvi — »dober hišni prijatelj« v rodbini, ali pa bo delal sitosti? To eno pa menda moremo sporočiti v pomirje, da je D'Annunzio pri dobrem zdravju — na Reki in slej ko prej mož velikega slovesa.

Finančno ravnanje v Trstu razglasi: I. Napoved za dohodarino. V svrhu odmere dohodniskoga davka, dohodarine glede plač, ki presega leto 6400 lir, ter rentnega davka se vabijo v zbiru § 202 in 138 davčne postavbe vsi obvezniki, da predložijo na določenih obrazcih ali pa podajo na zapisnik predpisane napovedi do 31. 1. 1920. pri pristojni davčni administraciji (Trst, Piazza Chiesa evangelica 2/III in Corso Vittorio Emanuele III. 37/II.) oziroma pri civilnih komisarijatih ali davčnih uradih, ako imajo bivališče v kraju, kjer ni civilnega komisarijata. Obveznost predložitve napovedi in posledice morebitne opustitve so neodvisne od vročitve posebnega vabila po § 204 in 138; glasov § 205 in 142 p. o. d. se odmeri lahko davka v kontumacijo, ako se ne odzovejo obvezniki temu splošnemu vabilu. Osebe, ki doletijo davčno obveznost tekom »avčne« leta, najsi da so se nastanile v okolju, v katerem velja ta zakon, najsi da so nastavljene s plačo,

morejo to nametati v zbiru § 208 p. o. d. v roku 14 dni pristojni oblasti, in sicer o predložitvi napovedi. II. Izkaz o izplačanih prejemkih. Istočasno se vabijo vsi dohodarji (svadi, družbe, trgovine in obrtni podjetja), da predložijo na vse svoje nastavljence izkaze o izplačanih prejemkih, ki presegajo letnih 1600 lir. Ti izkazi naj vsebujejo ime ter natančni naslov nastavljenca, vstop oziroma izstop iz službe, prejemke (stalne, nestalne, druge) ter morebitne odbite. Kazenske določbe radi nepravilnih napovedi in izkazov plač ali opustitve predložitve vsebujejo § 239—244 p. o. d. — III. Stanovanjski izkazi. Vabijo se končno vsi hišni lastniki in upravitelji, da predložijo v zgoraj navedenem roku stanovanjske izkaze po stanju 1. 1. 1920. Niso obvezani javiti lastniki prenočišč onih tujcev, ki »prebivajo v njihovem prenočišču« vsaj 3 mesece. Kazenske določbe radi neoddanih podatkov glede najemnikov vsebuje § 247 p. o. d.

Hrvatskim učiteljem u Istri. Odgovarajući na dopise i pisma mnogih učitelja o dopisivanju u hrvatskom jeziku sa oblastima, dajemo ovima na znanje ovo: Odbor je sa svoje strane poduzeo sve moguće, da se učiteljima opet dozvoli dopisivanje sa oblastima u hrvatskom jeziku te je poslao na Glav. civ. kom. u Trst i molbu u tom smislu. To se nije ponajviše dopisivanja sa kot. škol. većima. Premda se je jednaka molba učinila i za mesna školska veća, to ipak možemo tim putem sve učitelje, da i osobno zatraže od svojih mesnih škol. veća dozvolu za dopisivanje u hrvatskom jeziku (u koliko ne dopisuje već u hrvatskom jeziku, te ako su i pre okupacije upotrebljavali u dopisivanju hrvatski jezik). Službeni jezik na hrvatskom školama jest hrvatski i naše je pravo, da se njima služimo. Zastajemo dakle to svoje pravo i ne odustajemo od njega! — Odbor.

Družinske podpore vojnih ujetnikov. Generalni civilni komisariat poroča: Mednarodni odbor za likvidacijo bivšega avstro-ugarskega vojnega ministristva pooblašča omenjeno ministristvo, da izplača — na račun likvidacijske mase proti izplačilu s strani države, kateri pripadajo osebe, ki dobi vajo podpore — pristojne družinske podpore onim družinam vojnih ujetnikov, ki bivajo izven meja države, kateri pripada družinski glavar. Slične prejemke bo izplačeval vojno likvidacijski urad na Dunaju in sicer: a) za dobo ustavitve izplačevanja, za pretekle mesece postecipatno, na podlagi prošnje, kateri se ima priložiti domovnica družinskega glavarja; b) za naslednji čas mesečno anticipatno, na podlagi prošnje, ki se ima predložiti vsak mesec in kateri ni potrebno dodati domovnice. V obeh slučajih pa se mora priložiti izkazilo, dokazujoče, da družinski glavar še živi (kako njegovo pismo, dopisnica, itd.) Vojno likvidacijsko ministristvo odloča od slučaja do slučaja, ali je omenjeno dokazilo potrebno. V vsakem slučaju pa ostaja stranki dolžnost, da porvne prejemke, ki jih je dobila nezakonitim putem, n. pr. po smrti družinskega glavarja ali, slične prejemke, ki so jih stranke prejele od kakke narodne države. Opozarja se, da se gornavedena odredba tiče za sedaj samo družin vojakov, ki so bili odvisni od vojnega ministristva, dočim ni za podpore, ki so se določale vojakom, odvisnim od ministristva za deželno obrambo ali od »zveška« vojne mornarice, še nič določeno.

Friderika Adlerja, tega pravaka socialne demokracije v Nemški Avstriji, so črtali iz vrste častnih članov sovjetskega kongresa. In to — kakor je bilo rečeno — radi vsega Adlerjevega postopanja. Friderik Adler je odgovoril v reviji »Kampf«, da niti vedel ni za to častno članstvo ter da je izvedel o njem šele tedaj, ko so ga izključili. Adler obdružuje sicer energijo in vztrajnost Trockega, očita pa mu, da malo pozna razmere v Nemški Avstriji in Nemčiji. Uverjen je — Adler namreč —, da je postal v interesu proletarske revolucije s tem, da jo odvrača od »odločnih porazov« in ohranja proletariatu sposobnost za boj. Mirno, v blagi obliki je poučil Adler Trockega, da se pozna avstrijskih in nemških razmer, a je tudi pripoznal, da v Avstriji ne poznajo razmer Rusije in da zato ne izrekajo sode o socialističnem gibanju tamkaj. S tem očita sovjetskemu kongresu — četudi ne izrecno —, da je bil korak proti njemu lahkomišeln. To je ravno: druge dežele — druge razmere. S tem pa obsoja Adler vse tiste ortodoksne internacionalce, ki bi hoteli vse gibanje urejati po eni in isti šabloni ter je tlačiti na eno kopito. Lahko je izrekat kako načelo, ali pri tem je vprašanje, ali je praktično izvedljivo in ali je to koristno? Tudi naši slovenski socialisti naj bi malo razmišljali, ali nimamo tudi pri nas svojih — slovenskih razmer, s katerimi je treba računati? Kako se strinja to, da socialisti sodelujejo na krmi države, da so s tem tudi državna stranka, da pa vendar na shodih razgrajajo proti državi inštituciji?!! E da, Friderik Adler je socialdemokratski borilec in mož odločnih činov in — pameten, računajoč politik. Koliko je takih med slovenskimi socialisti demokrati? Razmere — razmere — te so vraža stvar, ki jim ne moreš lahko do zvega! Se vedno je bilo tako: kdor ni računal z njimi pri urejanju svoje taktike, se je navadno — zaračunal!

Slovensko gledališče. V nedeljo, 21. t. m., ste dve predstavi. Popoldne ob 15 se ponovi zadnjič v sezoni krasna Gogoljeva komedija v petih dejanjih »Revizor«. Nastopijo ves ansambl. — Zvečer točno ob 20. Vojnovišča drama v štirih dejanjih »Ekvinočje« z go. Silo v glavni ženski in z g. Torčičem v glavni moški nlogi. — Vstopnice so v predprodati pri gledališki blagajni v veži Narodnega doma.

Mesta zastavilnica. Danes predpoldne se bodo prodajale razne dragocenosti, zastavljene meseca marca 1919. na zastavne listke serije 144, popoldne pa na dragocenosti, zastavljene meseca marca.

Neznanec Slovek. V Basaniji pri Umagu je nehi Jurij Zaknja na precej slabem glasu zaradi svojega grdega ravnanja s svojimi domaćini. Može je 62 let star; njegovi sinovi (ima jih 5) in njegova soproga so ga zapustili, tako da je v zadnjem času živel v hiši sam. Postalo mu je baje dolgočasno, ker se ni imel s kom prepirati, in prošil je starejšega sina Petra, starega 20 let, naj se vrne k njemu. Ker mu je obljubil, da ima trden namen izboljšati se, je Peter prišel v očetovo hišo. Toda v starcu je kmalu zopet vzkipela kri in včeraj je vzel v roko velik knjižniški nož ter zamahtel sedemkrat obogemu sinu po glavi; Peter je dobil tudi dve nevarni rani. Prijatelj pa je v tukajšnjo bolnišnico. Oče pa se je sam predstavil orožnikom.

Ilirne preiskave. Včeraj so od 9 do 11 poslivo preiskali stanovanje Josipa Piccolija v ulici Cornelia 2. V nadstropje neznani lopovi, ki so odprli s pomočjo pomarjnih ključev vhodna vrata. Preiskali so vse kote in pokradli za 1435 kr zlatenice in 800 kr bankovcev. Orobniki iščejo tatove.

Porotno sodišče.

Par volov in lopa silas.

Včeraj se je pričela razprava proti Francu Kandusu, obtoženemu radi tatvine. V noči od 19. do 20. marca 1919. je obtoženec v družbi drugega tovariša, kateri je ga ostal nepoznan, ukradel Avguštinu Čermelj v Vrtovinu iz zaprtega hleva dva vola. Možakarja sta zjutraj na Banah pri Trstu prošla nekoga Martina Milkoviča, naj jima dovoli, da spravita vola za par ur v njegov hlev, kar je kmel tudi dovolil, ker ni vedel, da sta bila vola ukradena. Kandus se je dogovoril s nekim Lovrencom Vidalom s Ban, da je leta vpregel ona dva vola in šel šinjna brez vsake ovire v Trst; tu sta bila vola zaklana v kleti Antona Zornade, meso pa je kupil neznani tržaški mesar.

Obtoženec ne priznava svoje krivde in se izgovarja, da je kupil vola na Opčinah od nekoga znanca, katerega priimka ne pozna; ta znanec sicer ni mogel izkazati, da sta bila vola njegova last, ker da je prišel iz Jugoslavije brez vsakih dokumentov, a on se je vendar pogodil in sklenil kupčijo. Razum tega je obtoženec še druge tatvine; 29. marca 1919. je ukradel posestniki Amaliji Troštovi kravo, katero je prodal v Trstu Francu Spangherju. To kravo, pravi obtoženec, da je kupil od nekoga podčastnika italijanske vojske za 3000 kron in jo prodal za 3600; za prva dva vola pa je plačal onemu neznani znanu 8000 kron ter jo prodal za 9200 kron. Obtoženec trdi, da si je prihranil za časa vojne veliko denarja, ker ne pije in ne kadil; bavil se je tudi mnogo s tihotapstvom tobaka, kar mu je prineslo mnogo lepih stotakov v žep.

Avguštin Čermelj je izjavil, da trpi škodo kakih 14.000 kron, zadovoljil bi se vsaj s tretjino te svote. Vola je spoznal po dlaki, da sta bila njegova. Na to izjavo je naredil branitelj dr. Zennaro opazko, kako da je moral Čermelj spoznati svoja vola po dlaki, ko je na eno oko popolnoma slep, z drugim pa tako slabo vidi, da ne more niti razločiti, ali ima obtoženec, ki stoji pred njim in je močno obraččen, sploh brado. Vidal, Zornada in Iven Orodč niso podali nikake važne izjave. Amalija Troštova je našla svojo kravo v tukajšnji klavnici in jo spoznala, ker se je krava njen poklic »liša« obrnula proti njej in zamukala.

Nato so se prečitale še nekateri zapiski, iz katerih je razvidno, da je Kandus že izvežen tat — volov in krav. Državni pravdnik je zahteval pritrditve vsem vprašanjem o krivdi. Branitelj je razlagal, da se tekom razprave ni dokazala obtoženčeva krivda in zahteval njegovo oprostitve. Na podlagi porotniške izreke je sodišče obsodilo Franca Kandusa na 12 mesecev ječe, od katerih jih je že doletel 9 v preiskovalnem zaporu.

MALI OGLASI

KLAVIR se proda za 500 lir. Ul. Bachi št. 8, IV. desno.

FILIP KAUCIČ v Randrom ima na prodaj handa-ner in na pol pokrit voz (pagnie).

HIŠA s 6 stanovanji na lepem kraju se proda za 15.000 lir. Voč se izve pri blagajni kavarnarje »Fabris«.

PRODA se ali da v našem posestvu na Krasi pri Dmrovljah. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 16

GOSPODIČNA. trgovka, srednje starosti, želi znati v svrhu ženitve z gospodom od 40 do 50 let, trgovcem s premoženjem. Vdovci niso izključeni. Prejme ponudbe tudi z dežele. Le resne ponudbe na ins. odd. Edinosti pod št. 100. 4500

20LETEN enadecletni hče službe v pisarni kot praktikan, več hrvatskega, slovenskega, nemškega in italijanskega jezika. Ponudbe na ins. odd. Edinosti pod »Praktikant«.

POUCUJEN štano, stari in novi sistem. Ulica Giuliana št. 23.

FOTOGRAFIČNI APARAT, skero nov, s vsem potrebnimi, se proda za 250 lir. Na ogled pri ins. odd. Edinosti ul. sv. Frančiška št. 20. (B 101)

ISČE se poštna Slovenka k družini 2 oseb; iste ki znajo kuhati imajo vrednost. Zglasti se je v ul. S. Nicolo št. 9, IV. od 9-11 in 15-17. 4473

ISČE se poštna deklica kot služkinja, od 15-16 let stara, k majhni družini. Hrana in stanovanje v hiši. Ul. Apiani št. 12, mednastr. levo. Rojan. 4469

POZOR! Plačam za srebrn denar najvišje cene, tudi več kot drugi trgovci. Albert Povh, ulica Manzoni št. 17, vr. 2, pritličje. 4407

DVE HIŠI z lepim vrtom, ob glavni cesti, se proda za 28.000 lir. Voč se izve pri blagajni kavarnarje »Fabris«.

ISČE se potevalac in zastopnik, več v stroki vin in likerjev, dobro poznan pri krmarjih, bufetih in barih. Ponudbe na ins. odd. Edinosti pod »C. C. 4000«.

MLADI PRAŠČKI se prodajo. Naslov: Lozej Anton, Rojan, Scala Santa 219. 4487

SREBRN DENAR kupujem po najvišjih cenah v vsaki množici. Pričem lahko posl. Aloja Povh, Garibaldi trg št. 3 (prej Barleria). 3341

RABLJENI ČEVLI št. 36 se prodajo za 16 lir. Naslov pove ins. odd. Edinosti. 3982

TRGOVSKI POMOČNIK hče službe, najbrži na deželi. Prijazne ponudbe pod »Pošten in priden« pod št. 3345. 3345

POSTREZNICO hče majhna družina (3 osebe) Ulica Commerciale 9, III. nadst. levo (čez dvorišče).

150 do 200 kg pristnega čebelnega medu ima na prodaj Ivančič Albert, Sinat pri Kobaridu. 3345

DISKRETNBA BABICA se priporoča, največja tajnost, ome maza. Settefontane št. 8, I. levo. 4468

Obiskujte našo božično razstavo izdelkih za gospe v prvem nadstropju

ÖHLER

Trst, Corso V. E. III, 16

Poziv na noveletno voščilo.

Prosimo vse naše cenjene laserente, čitatelje in sploh vse one osebe, ki želijo vvrstiti v našem listu NOVOLETNO VOŠČILO, za dan novega leta, naj se pravočasno javijo ustmeno ali pisмено podpisane, ker prekasne naročbe ne bomo sprejemali ako ne bomo imeli prostora v listu. — Noveletno voščilo za 1. januar 1920. v obliki vizitke stane 15 Lir. Inscr. oddelk Edinosti.

Prva Primorska gostilničarska zadruga z o. p.

— v Trstu —

vabi na

občni zbor

ki se bo vrši

1. decembra 1919. ob 3 popoldne v prostorih Glasbene Matice, v ulici Galati št. 20.

DNEVNI RED:

1. Poročilo načelnikstva.
2. Poročilo nadzornikstva.
3. Razdružitev.
4. Volitev likvidatorjev.

V slučaju da bi občni zbor ne bil sklicen, se bo vrši občni zbor dne 5. januarja v istih prostorih s vsakim številom sadružnikov.

NACELNISTVO.

Na javni prostovoljni dražbi se proda

posestvo v Ajdovščini pod vl. št. 87 in 423. Posestvo obstoja iz hče s 91mi prostori in zemljišča pri hiši (200m sadnega vrta in 1000 m² travnika in polja.)

Ostali družbeni pogoji se lahko izvejo pri okrajni sodnji v Ajdovščini oz. pri odvet. Dr. Josipu Ferliti v Trstu via Fabio Filii št. 17, I.

Dražba se bo vršila po 2 tednih. Natančen čas se objavi v tem listu.

Vsakovrstnega jestvinskega blaga

na debelo in tudi v poštinih zabojih do 5 kg pošiljam naročiteljem.

Dobi se najfinjša sirova in žgana kava, olje, mlo, sveče i. t. d. — Cene zmerne.

F. HERZIG, Trst, ulica Tommaso Grossi 12

ZALOGA UR IN ZLATARINE — na veliko izbrano se vabi pri A. POVH v Trstu: FRG GARIBALDI (BARRIECA) 3.

ZOBOZDRAVNIŠKI AMBULATORIJ

prej dr. BODO.

Zobozdravnik dr. E. CLONFERO

— in —

dentist STANKO PERHAVEC

Trst, try Goldoni št. 11, II. nadst.

sprejemata od 9-12 in od 15-19.

Izdiranje zob brez bolečin, zobovja, zlati mostovi brez neta, reguliranje zob in zlate krone.

Vsa dela se izvršujejo po moderni tehniki

Pozor! Trgovci, pekarji in slaščičarji! Pozor!

Konservirana jajca v zabojih od 1200 komadov

100 komadov 50 lir

70 lir

100 kg

40 lir

100 kg

7 lir

10 stopinj liter

5 lir

Cene zmerne. Posrežba točna.

Zaloga v Trstu, ulica Cimo št. 17

Vsi oni, kateri nam po prejemu računa od našega inseratnega oddelka pošljejo denar, naj blagovole naplasi na odrezek poštne nakaznice, — številko dotičnega računa. —

G. PINO, zlatarnica-urarnica

Trst, Corso St. 13

Kupujem srebrne krone in

goldinarje po najvišjih cenah.

PFAFF

Strij za šivanje in vezanje pravi Nemški vzmeti

Seldel & Neumann in

„Singer“ Gast & Gasser

Tvrdka ustanovljen 1. 1878

Francisco BEONAR

Trst, ul. Canpuile 13

Srebrn denar

kupujem po najvišjih cenah v vsaki množici.

Lorenc Macor, zlatar, ul. Vdine, (Belvedere) 26

ZOBOZDRAVNIŠKI KABINET

ulica Chiozza št. 5, I. nadst.

Sprejema od 9-13 in od 15-17. Izvršujejo se

umetni zobje v kakršnemkoli sistemu z nebom

in brez neta po moderni tehniki.

Dr. F. Tamburini

MARIO MORO, tehnični vedja.

Raznovrstni likerji,

marsala, vermouth, žganje in fina vina

v butilkah na drobno in na debelo.

Trst, ulica Cesare Battisti št. 29. V. ST. 1A

Volnenih srajc na izbiro.

Kramarsko blago, parfumi, drobnine, milo dišeče in za perilo, i. t. d. i. t. d.

Prodaja na debelo.

Postrežba točna.

Turška Raimondo Malusa & Cl. — Zaloga: Trst San Lazzaro 10

Ofenziva leta 1917. In poveljništvo generala Nivellea.

Pod tem naslovom je izšla v Parizu pred kratkim knjiga, ki globoko razburja francosko javnost. Knjiga pisana s globoko prepričevalnostjo in z jasnim nepristranskim duhom, nas vodi za kuhinje tistih velikih svetovnih dogodkov, katere smo mi navadno smetali poznati komaj po kratkih uradnih poročilih. Knjigo je spisal poveljnik de Civeux. Snov knjige je ofenziva leta 1917., njen predčasen konec in odstop generala Nivellea ter imenovanje generala Petaina za njegovega naslednika. Šlo je pri tej dogodkih za dva principa vojevanja: za načelo napada in načelo obrambe. Govorniki ofenzive so bili general Joffre, Nivelle in Foch, ki je takoj sijajno premagal nemško armado. Nasprotniki, general Petain, takratni ministri predsednik Ribot in njegov vojni minister Painlevé.

Načrt angleško-francoske ofenzive leta 1917. je bil izdelan novembra leta 1916. v času, ko je bil vrhovni poveljnik še general Joffre. Leta 1916 je bilo, v splošnem, za zavzetje dobro: Verdun, Soma, ruske zmage v galiciji in vstop Rumunije v vojno so bili dogodki, ki so povzročili pri centralnih vladah zmešnjavo, katero je bilo treba izrabit. Sklicana je bila zato 16. novembra medzvezniška vojaška konferenca v Chantilly, ki je odobila bojni načrt francoskega generala Nivellea, načrt, ki naj bi dal bojem leta 1917 odločilen značaj. General Joffre, podpiran po popolnem soglasju zaveznikov, je takoj izdelal ofenzivni načrt, ki ga je priobčil 27. novembra armadnim poveljnikom.

»Odločil sem se — pravi Joffre v svojem proglasu — da poskusim razbiti sovražno fronto s splošno ofenzivo med Somo in Oise, medtem ko bodo angleške armade napadle črto Bapaume-Vimy.« Ta ofenziva mora biti pripravljena za 1. februarja 1917; natančni datum njene začetka se določi, kakor bo to zahteval splošni vojaški položaj zaveznikov.

Navodila, ki jih je izdal Joffre svojim poveljnikom, pričajo, da zmagovalec na Marni ni bil tisti počasni general, ki ga je ustvarila legenda, temveč mož na svojem mestu s polnim razumevanjem vojaškega položaja. Toda istočasno, ko so izšla navodila za spomladansko ofenzivo, je bil Joffre 12. decembra že odstopil in na njegovo mesto imenovan general Nivelle. Tu se je prvič pokazal vpliv političnih intrig. Novi poveljnik je nastopil 16. decembra svoje mesto in se takoj dal na podrobno izdelavo ofenzivnega načrta. Novi vrhovni poveljnik je s svojo osebo tako osvojil angleški vojni svet, da je tedaj Lloyd George prvič začel računati z enotnim poveljstvom vseh zaveznikov armad.

Na konferenci v Calais dne 25. in 27. februarja, kjer so Angleško zastopali Lloyd George, Sir Douglas Haig in generala Robertson in Geddes, Francijo pa Aristide Briand in Clavelle, generali Lyantey, Nivelle in Raguenau, je enotno poveljstvo postalo izvršeno dejstvo. Toda v tem trenutku je znameniti Hindenburg umak postavil generala Nivellea pred nov položaj. Francoske čete so sledile sovražniku in izdelan je bil načrt, ki je odgovaljal novi situaciji. Ofenziva se je vlekla vsuemu imela pričeti. V tem trenutku, dne 21. marca, pade kabinet Briand, zamenjan po ministru Ribot, v katerem je postal vojni minister Painlevé.

Prva skrb novega vojnega ministra je bila, da otvori boj proti spomladu. Nalašč povzročene kritike so imele uspeh, da se je sklicala konferenca v Compiegneju in to tak pred izbruhom angleške ofenzive, ki je imela pričeti 8. aprila. Na konferenci je vladalo veliko razburjenje in general Nivelle je užaljen podal svojo ostavko. Bilo je jasno, da je moral vsak uvideti človek smatrati to konferenco kot nekako neučinkovito generalu, ki je bil na tak način moten pri največjem trenutku svojega poveljavanja. Pritisku vseh strogov se je general Nivelle udal in umaknil svojo ostavko. Toda njegovi nasprotniki se niso udali, nadaljevali so trdno rovarjenje, ki je privedlo najprej do paralize, pozneje pa do popolne ustavitve ofenzive.

Sredi najhujših bojev je vojni minister Painlevé naznanil telefonično generalu Nivelleu, da je odstopljen njegov čef generalnega štaba in na njegovo mesto imenovan general Petain. Vzrok tej nenadni izpremembi je bilo poročilo generala Mazela za zavzetje trdnjave Brimonta, ki se je moralo izvršiti bi bilo treba žrtvovati po mnenju generala Mazela 60.000 mož. Toda v tem trenutku se je že nahajal vojni minister v posesti poročila generala Nivellea, v katerem je bilo predvideno za napad na trdnjavo Brimont 4000 mož, to je komaj petnajstina proračunjenih izgub.

Glasovi o teh zapletljivih v francoskem poveljstvu so prodrli v Anglijo in vzbudili tam veliko skrb. Dne 1. maja je francoski poslanik M. Paul Cambon brzojavno obvestil g. Ribota, da se odpeljejo Lloyd George, general Robertson in admiral Jellicoe strogo tajno v Pariz. Izkradli so se na Francoskem ob 4. zjutraj. Brez odlašanja je general Robertson konferiral z generalom Nivelleom, Petainom in maršalom Haigom v svrhu proučitve položaja.

Plenarno zborovanje, o katerem poroča sledeči zapisnik, se je vršilo v Quai d'Orsayja. Za Anglijo so bili prisotni: Lloyd George, lord Cecil, maršal Dangles Haig, general Robertson, njegov šef generalnega štaba general Marris in admiral Jellicoe. Za Francijo: M. M. Ribot, Painlevé, admiral Lacaze, Léon Bourgeois in general Nivelle.

Zapisnik tega zborovanja je bil sestavljen na sledeči način:

Lloyd George: — Hoteli smo se prepričati, ali smo v načelu edini, da je treba voditi neprerušano ofenzivo z vsemi sredstvi in z vso energijo naših vojsk. Ni treba, da poznamo posameznosti, ki zanimajo te one, ki nosijo neposredno odgovornost vojaških operacij. Mi rajši vidimo, da gospodje generali obdržijo bojne načrte zase. Ako se spravijo na papir, da se priobče ministrom, se zgodi redkokdaj, da bi ti obvarovali tajnost teh načrtov.

M. Ribot: — Sem vašega mnenja, da zadostuje, ako poznamo načela, na katerih naj se

vodijo nameravane operacije, vse drugo je izključno stvar vojaških oseb.

Painlevé: — Vlade so upravičene poznati splošni načrt in načela, ki določajo akcije generalov.

Lloyd George: — Ni treba, da poznamo ne natančnega kraja napada, ne datuma, števila topov, ne števila divizij, ki so zaposlene. Glavno je, da ostanemo podrobno tajne. Mi, na Angleškem, ne stavimo nikdar našim generalom takih indiskretnih vprašanj. Sploh nas general Robertson še nikdar ni izpodbijal, da bi jih stavili. Mi postopamo z generalom Robertsonom s spoštovanjem, kakor mož zasluži, in se varujemo vsake indiskretne radovednosti. V imenu angleške vlade izjavljamo, da se strinjamo z dokumenti, ki so nam predloženi, vendar pa je, da izginejo vsi dvomi o njih razlagi. Smo proti vsaki omejeni ofenzivi. To leto moramo z vsemi silami pritisniti na sovražnika. Na ramesih Francije in Anglije počivajo vsa vojna bremena. Kaj zamore Rusija, je tajnost. Kaj pa Italija zamore in boče storiti, o tem smo itak dovolj poučeni. Amerika je še uganika, in na njeno vojaško pomoč ne moremo računati še dolgo časa. 500.000 Amerikancev, ki so že na bojišču, nam gotovo koristijo, ako bo vojna še trajala. Toda živeti moramo v pričakovanju in sploh ne vemo, ali bomo imeli prihodnje leto dovolj tožaja, da prehranimo tako močne armade, ki nam prihajajo z onkraj oceana.

Angleški vojni kabinet, ki je vse to natančno premislil, zahteva od svojih francoskih tovarišev, da se nadaljuje to leto ofenziva z vsemi močmi, s katerimi razpolagata naši vojski. Zgodi se lahko, da ne bodo znali ceniti pravično uspehov naše ofenzive. Delali smo si brez dvoma velike upe, ki se niso popolnoma uresničili. To se ni dogodilo prvič. Toda kaj naj nadejemo v vojnem času potrebno navdušenje, ako naši upi ne presegajo tega, kar je možno doseči? Vse to namu smo napravili 45.000 ujetnikov, kar bi odgovarjalo petim nemškim divizijam, sestavljenim iz najboljših čet. Zapolnili smo 450 topov in 800 streljnih ter osvojili 200 km² ozemlja. Domnevajte, da je sovražnik dosegel tak uspeh, nam pobral 45.000 ujetnikov, 450 topov in 800 streljnic, in predstavljaše si malodušnost, ki bi zavladala v našem javnem življenju. To nam dokazuje dovolj resničnost uspeha, ki smo ga dosegli.

Borimo se z velikimi težavami, a pri tem le preradi pozabljamo težkote naših sovražnikov. Skrbni nas vprašanje prehrane. Isto velja za sovražnika, ki vrhu tega nima od Amerike ničesar pričakovati. Njegovi edini slučajni zavezniki so grški rojalisti, zaprti na poluotoku Moreji.

Prišli smo do zaključka, da ne smemo privoščiti sovražniku, ki je že tako izmučen, niti trenutka oddiha, in to tako dolgo, dokler ne stremo popolnoma njegovega odpora. Dokumenti, ki so v naši posesti, pričajo, da medtem ko imamo mi topovske municije več kakor je potrebujemo.

Težko je vprašanje prehrane, toda mi ne trpimo lakote in te se mi ne treba bati niti v najbližji bodočnosti. Ako opustimo ofenzivo in se zadovoljimo z majhnimi demonstracijami, bi rekli Nemci: »Premagali smo jih, nadaljevali potapljanje naših ladij, sestradali Angleško in s tem sploh onemogočili nadaljevanje vojne. Radi tega morajo zavezniki uporabiti vse svoje sile, brez ozira ali doseženi uspehi nadknilijo naša pričakovanja ali ne.«

(Dalje v nedeljo.)

Gospodarstvo.

Kmetstvo razpravljam, ki se je vršilo v soboto v Gospodarskem društvu pri Sv. Ivanu, je bilo pritično slabo obiskano. Govorilo se je o razdelitvi onega vagona sadnih dreves, ki ga je dobila naša Tržaška kmetijska družba iz državne drevesnice v Pazinu. Tajnik je dejal, da bi ne bila drevesca tako draga, da pa stane mnogo izkopavanje, zavljanje, nakladanje in prevažanje dreves po železnici, razkladanje in prevoz iz kolodvora v skladišče itd., tako da se kmetu danes skoraj ne izplača jih kupiti. Ker se prometna sredstva tako draga, bi bilo bolje, da si kmetovalec sam vzgaja sadno drevje, da vsadi divjake ter iste cepi na stalnem mestu, ker je potem vsako drevo boljše in trajnejše. Ker so tudi cepilne trte in ameriške biče jako drage, a tudi cepilnik in bilf veliko- listne riparje, katero vidi hvalijo, ni mogoče dobiti, je pač najbolje, da si kmet sam priskrbi kolči velikolistne riparje, si vzgoji biče in iste pocepi z našimi priljubljenimi trtnimi vrstami. Ker so tudi umetna gnojila radi prevažanja jako draga, naj si kmet, ki nima dovolj hlevskega gnojla, pomaga z gnojnikom stranišnico, pepelom in drugimi domačimi odpadki, ki so ravno toliko vredni. Pri nadaljnjih debati o razmerah človeške družbe, o delitvi vseh dobrin med vse ljudi na zemlji v razmerju enakosti, se je prišlo do zaključka, da bomo vsi ljudje tedaj enaki, ko bo imelo kmetje enako ceno kot zlato. Do tedaj pa ostane nerešeno vprašanje: Če dobimo danes vsi ljudje na svetu vsak svoj del zemlje in vsakega denarja, koliko bo imel vsak od nas jutri?

Razne vesti.

Leonardo da Vinci: »Zadnja večerja.« — Letos, ko se praznuje 400letnica onega največjih umetnikov, Leonardo da Vinci († 1519), je pač zanimivo vedeti kakor je nastalo njegovo največje, ob enem tudi najbolj znano delo »Zadnja večerja«. Original sam je v Milanu (v refektoriju samostana sv. Marije Zdravja) ter vabja — da si ga močno poškodovan in obnovljen — še vedno stremče ob- čudovanje vsakega gledalca. — To sliko je Leonardo da Vinci slikal leta in leta. Zastoj je iskal model za Kristov obraz. Nekega dne pa je v neki cerkvi v Rimu slučajno naletel na pevca, čigar poteze in pobožno obnašanje je takoj vzbudilo njegovo pozornost. Leonardo da Vinci je naprosil pevca, ki se je imenoval Peter Bandinelli, da bi se dal slikati za vzor. — Leta in leta je slikal naš mojster da- lje svojo sliko. Že so bili naslikani apostoli; le za Judeša Iskariota še ni imel vzorca. — Zopet je hodil po rimskih ulicah in opazoval obraze mimoidočih. Slednje je našel. Bil je to siromah, očeval berač, z značilnim izra-

zom v obrazu. Stal je na oglu ulice in bil tak- o pripravljen iti s slikarjem. Ko pa je naš umetnik natančneje opazoval njegov obraz v svojem ateljeju, mu je od groze padel čopič iz rok. Bil je to — Peter Bandinelli — ravno tisti, čigar lepi obraz je seval s slike kot obraz Odrašenikov. Peter je postal pijanec; pogrezal se je vedno bolj in na etrat je tako popočila njegov obraz. Prvi na Krista, po pi- janosti za Judeša...

General von der Goltz in tovtovski vitez. »Tribune de Genève« prispodoblja podjetje gene- rala von der Goltza s pustolovčinskimi starih pol- tonskih vitezov. Minulo je že pet stoletij in pol, odkar so ti vitezi prodirali ob obalah baltskih po- krajih in preganjali Slované. Zavzeli so Odansko, Rigo, Thorn, Elbinz in Marienburg, da bi naredili iz teh mest, kakor so oni pravili, zidove krščan- stva. V resnici pa so šli za tem, da te kraje po- nemčijo. Oni so bili tudi začetniki Lantseatske zveze (zveza kakih 100 nemških in nizozemskih trgovskih mest, ustanovljena l. 1241. v svrhu o- brambe trgovine pred baltskimi pirati. Ta zveza, ki je bila skozi stoletja zelo močna, je prepadla v XVII. stoletju. Ostali so ji zvesti samo Hamburg, Ljubeck in Bremen, ki so se pridružili leta 1871. nemški državi), in te dve nemški organizaciji ste izkoriščevali Rusijo na vse načine. Dovoljevali ste samo nemškim trgovcem pristop k velikim novgo- rodskim sejmom, kjer so se izmenjevali moskovski naravnih proizvodov s nemškimi manufakturni- mi izdelki. Tako je Nemčija izkoriščala prebival- stvo ob baltskih obalah in v baltskih pokrajinah, dokler so Polaki, katerim niso tovtovski vitezi dovoljevali prihoda k morju, raztrgali verige v tannenberški bitki in vzeli Nemcem Rigo in Odansko. Vse to začne izgube so Nemci za- lovali in se jezili. Toda kolikokrat so se od tedaj maščevali! Največja zmagala, ki so jo Nemci v tej vojni izvajali nad Rusi, je bila ravno zmagala pri Tennenbergu, kjer so pred stoletimi leti doželi svoj največji poraz. Ni jim sicer dosti ko- ristila, kajti nove verige, ki so jih skovali Po- ljakom, so zopet pretrgane. Srednjeveški »vi- tezi« pa so še ostali, in sicer ne samo v Nemčiji, temveč še marsikod drugje.

DAROVI.

— V počastitev spomina svojega nepozabnega sina, oziroma brata, strica in svaka Karla daruje ob letnici njegove smrti pod vojaškim avtomobi- lom (18. decembra 1918.) družina Karla Sisko- vica, Crnikal-Hrpelje-Kozina, 50 lir moški podru- žnici CMD. Denar hrani uprava.

— Za CMD daruje g. Vekoslav Lokar iz Ajdov- ščine L 20' — Denar hrani uprava.

Borzna poročila.

Trst, 18. decembra 1919.

Tečaji

Jadranska banka	250—	255
Cosulich (Austroamerica)	530—	540
Dalmatia (Parobr. dr.)	315—	320
Gerolimich	1280—	1320
Lloyd	925—	935
Lussino	1400—	1450
Martinolich	340—	345
Navigazione Libera Tricestina	1300—	1330
Oceanica	405—	420
Premuda	530—	540
Tricopovich	515—	525
Amepelea	420—	430
Cement Dalmatia	295—	305
Cement Spalato	400—	410
Cistilnica petroleja	2100—	2150
Cistilnica riža	260—	270
Krka	394—	398
Ladjedelnica v Tržicu	350—	365
Tržaški Tramway	230—	235
Tržaška tvornica olja	825—	850

Svicaški tečaji

ZENEVA, 17. (S) Lira 42.40; marka 11.20; avstr. krona n. 4, st. 3.15; franc. frank 52.85; angleški funt 20.77; amer. dolar 5.49%.

Cenjeni inserenti, kateri nam pošljajo oglase z dežele, naj nam oproste, če je oglaš šele 10-15 dni pozneje, ker temu nismo krivi mi, ampak neurjene poštne razmere. — Prosimo tudi, da se oglasi plačajo anticipatno.

Strožno podjetje L. OBLAK in drug v Ilirski Bistrici

naznanja, da sprejema vse v stavbno stroko spadajoča dela in naročila za stavbni materijal tudi v Rabelih št. 8 pri Matuljah (zaloga cementa). — Načrti in proračuni pri sprej- mu dela, brezplačno. — Posreduje tudi pri prodaji in nakupu zemljišč in stavb. — Isto- tam se kupi stroj za zdrobljenje gramozu in peska, bodisi z motorjem ali brez njega.

Vinarska zadruga Tomaj prodaja 21. decembra ob 3 pop. na javni dražbi

društveno poslopje, klet, zemlji- šte (7000 m²) železna vrata itd.

TRGOVINA KLOBUKOV K. Cvenkel v Trstu

naznanja svojim cenjenim odjemal- cem, da se je z dnem 24. avgusta t. l. preselila s Korza V. E. III. št. 28 za dve številki naprej, namreč na št. 24.

Dobroznana brivnica VEKOSLAVA GJURINA

ul. Sav. Mercadante 1, hiša kav. (Roma) ex „Nuova York“
se najtojeleje priporoča slavnemu občinstvu.

— TVRDKA —
Alarico Lantschner
v Trstu, Via Roma 28 (bišva ul. delle Poste) vogal ul. Giorgio Galatti. Zraven velike pošte. — Telefon 198.

Dvokolesa, motorna kolesa, pri- tikline, pnevmatični predmeti. Popravila. — Delo solidno.

ZOBOZDRAVNIK D. MRAČEK TRST

Corso 24, I. nadstropje
Ordinira od 9-12 dop. in od 3-6 pop.

Čezbolezno zdravljenje zob, plimobilizacija in umetni zobje

Ljubljanka kreditna banka

Podružnica v Trstu.
Centrala v Ljubljani.

Podružnice:
Celje, Celovec, Gorica, Sarajevo, Split.
Delniška glavnica: K 15.000.000.—
Rezervni zakladi: K 3.600.000.—

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle. — Sprejema vloge v lirah na hranilne knjižice proti 3% obrestovanju na žiro-račune proti 3% obrestovanju. Za na odpoved vezane vloge plača obre- sti po dogovoru. Izvršuje borzne nalo- ge in daje v najem varnostne celice.

Tel. št. 5-18. Blagajna je odprta od 9-13.

Prodaja se lepa, skoraj nova HIŠA

v najbolj zdravi, solnčnati legi Trsta.

Hiša ima 3 nadstropja in pritličje, skupaj 8 stanovanj; vsako stano- vanje ima 4 sobe, sobico in ku- hinjo, vodno napeljavo, plin in električno luč. Pred hišo je lep vrt.

Nese letno 11.000 L. Vse oddano.

Cena nizka; proti takojšnemu pla- čilu.

Pojasnila daje inseratni oddelek Edinosti pod št. 120.000.

UMETNI ZORJE

in brez delnosti, zlato krone in tudi obrobki
VILJEMTUSCHER
Trst, ul. 30. oktobra (ex Caceria) 11.
Ordinira od 9 predp. do 6 zvečer.

JADRANSKA BANKA

Dela glav. K 30.000.000, Rezerva K 5.500.000
Centrala: TRST

Via Cissa di Aliprandi 5 - Via S. Miroslava 9
Podružnice: Dubrovnik, Dunaj, Kotor, Ljuba- ljana, Metković, Split, Šibenik, Zadar.
Eliopostura: Kranj.

Obavlja vse v bančno stroko spadajoče posle

Sprejema vloge

na hranilne knjižice proti 3 1/2% letnim obre- stin v bančnogrometu proti 3% letnim ob- restin. Za odpoved vezane vloge plača obre- steno po najugodnejših pogojih, ki se izajo pogoditi od slučaja do slučaja.

Čeje v najem varnostna predala (Sila kriptična).

Blagajna posluje od 9.30—12.30 in 14.30—16.

Novi dohodi.

Čokolada Sante, Bloch, mlečna čokolada Zürcher Fondant in Lachisia, kakao L. nizozemski, karamele, sladščice „torrone“ od 25, 50 in 100 g, likerji, paradižna konzerva i. t. d. i. t. d.

Izključna prodaja na debelo pri tvrdki

bratje Buchbinder, Trst, ulica Chlozza 7, tel. 396.

GLOBIN

najboljše mazilo za obuvala, se dobi pri Andreju Urdich, ul. C. Battisti št. 6 in pri Leopoldu Strokell, trg Garibaldi (Barriera). Splošno skladišče: CIVIDIN- GHERSEL, Trst, ul. Tiziano 20.

Naznanilo.

Naznanjamo cenj. odjemalcem, da smo prejeli veliko množino istrskega črnega

in belega vina

dalmatinskega opola poleg itall- janskih vin. V zalogi imamo tudi vino chianti v originalnih stekle- nicah, asti, šampanjec, marsalo, vermouth, žganja in fina vina v steklenicah.

Ernest Hočevar in Marcovich

Trst, ulica XXX. oktobra št. 14, Trst (prej. Caserma)

Edino le PERTOT urar v Trstu

ul. S. Francesco d'Assisi št. 15, II. (nasproti tiskarne Edinosti)

kupuje vsakovrstno zlato in srebro po najvišjih cenah.

Odhajanje in prihajanje vlakov.

Centralna južna postaja.

Odhodi.

0'30 D. v Belgrad, Bukarešt. (čez Ljubljano Zagreb).
1'15 D. na Dunaj (čez Videm, Trbiž, vsaki po- sledjelek, sredo in petek).
5'30 O. v Cervinjan, Tržič (čez Bivio).
6'30 D. v Reko, čez St. Peter na Krasu.
6'50 H. v Benetke (čez Bivio, Tržič, Videm).
7'10 R. v Milan, Pariz, London in Bordeaux (čez Cervinjan).
8'30 H. v Logatec (zveza z Reko).
11'15 H. v Benetke (čez Bivio, Cervinjan).
14'30 D. v Benetke (čez Tržič).
14'50 D. v St. Peter na Krasu, Reko, Logatec.
15'15 O. v Logatec (čez St. Peter na Krasu) v Ljubljano.
17'35 D. v Rim čez Cervinjan, Benetke, Padova, Bologno.
17'55 O. v Videm (čez Bivio), Tržič (zveza s Cervinjanom, Gorico).
18'20 H. v Reko čez St. Peter na Krasu.
19'30 D. na Dunaj (čez Logatec, Gradec) vsak ponedeljek, sredo in petek.

Dohodi.

2'10 D. Z Dunaja (čez Trbiž - Videm) vsako sredo, petek in nedeljo.
7'— D. iz Belgrada, Bukarešta (čez Zagreb—Ljubljano).
8'30 O. iz Logatca.
9'20 O. iz Vidma (čez Gorico, Tržič, Nabrežino).
10'20 D. Z Reke (čez St. Peter na Krasu).
13'50 D. iz Rima (čez Bologno, Padova, Benetke, Cervinjan).
16'30 D. iz Logatca, Reke.
16'50 D. iz Benetke (čez Videm, Tržič).
18'45 O. iz Cervinjana, Tržiča (čez Bivio).
19'20 H. iz Benetke, Mestre, Cervinjana (čez Bivio).
21'— H. iz Logatca, (zveza z Reko).
23'— H. iz Benetke (čez Videm, Gorico, Tržič, Bivio).
23'20 D. Z Reke.
25'45 R. iz Londona, Pariza, Bordeaux, Milana, Benetke, (čez Cervinjan).

D. = Direktni vlak. O. = Osební vlak. H. = Hitri vlak. R. = Razkošni vlak. B. = Brzovlak. M. = Mešanec.

Postaja pri Sv. Andreju.

Odhodi.

5'10 O. V Hrpelje, Kozino, Kanfanar, Pula.
5'46 M. V Koper, Buje, Poreč.
7'30 O. Na Opčine, Prvačina, Ajdovščino, Gorico, Podbrdo.
8'30 M. V Buje, Koper.
12'40 D. V Hrpelje, Kozino, Kanfanar, Pula.
15'50 O. Na Opčine, Prvačina, Ajdovščino, Gorico, Podbrdo.
16'50 O. V Hrpelje, Kozino, Kanfanar, Rovinj, Pula.
Dohodi.
8'25 M. iz Buje, Koper.
10'20 O. iz Pule, Rovinja, Kanfanara, Divača, Hrpelje, Kozine.
11'20 O. Podbrda, Gorice, Ajdovščino, Prvačina, Opčine.
16'30 M. Buje, Koper.
16'50 D. Pule, Rovinja, Kanfanara, Hrpelje, Ko- zine.
19'40 O. Podbrda, Gorice, Ajdovščino, Prvačina, Opčine.
21'45 M. Poreča, Buje, Koper.
22'20 O. Pule, Rovinja, Kanfanara, Hrpelje, Di- vača.